

Pla Local Prevenió de l'absentisme escolar en clau comunitària al Prat de Llobregat

GENER 2023

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Universitat de Girona

Liberi

**Grup de Recerca en Infància,
Joventut i Comunitat**

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional (CC BY-SA 4.0). Sempre que se'n citi l'autoria podeu reproduir-la, distribuir-la, comunicar-la públicament i transformar-la o adaptar-la. Si la transformeu o adapteu l'obra resultant l'heu de difondre amb la mateixa llicència que l'obra original. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.ca>.

La redacció d'aquesta document ha seguit les recomanacions del Servei de Llengües Modernes de la Universitat de Girona (2018), i s'ha fet ús del masculí genèric com a forma per incloure tots els gèneres en els casos en què no s'ha trobat una forma neutra.

Autoria, equip de la UdG: Iglesias, E. (Coord.); Morcillo, L.; Planas, A.; Moschetti, M.

Edició i maquetació: Alba del Valle Altayó

ISBN: 978-84-8458-638-8

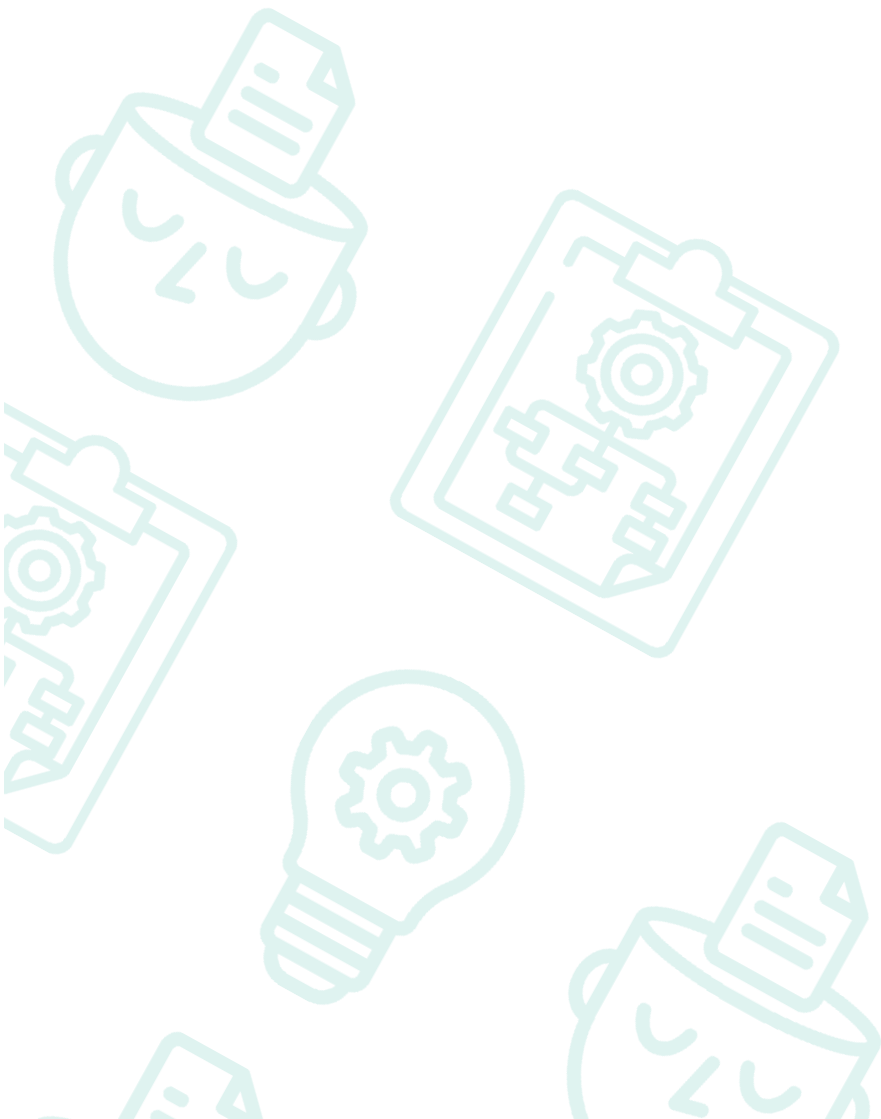
Data: 01 novembre de 2022

Com citar aquest text: Comissió Local d'Absentisme del Prat de Llobregat (2022). *Pla local de prevenció de l'absentisme escolar en clau comunitària al Prat de Llobregat*.

El Prat de Llobregat.

Pla Local Prevenció de
l'absentisme escolar
en clau comunitària al Prat de Llobregat

ÍNDEX

BLOC 1: MARC CONTEXTUAL	7
1.1 Introducció: el perquè	8
1.1.1 Presentació institucional	8
1.1.2 Breu descripció del procés d'elaboració	10
1.1.3 Síntesi de les accions que es desenvolupen en matèria d'absentisme	12
1.2. El Prat de Llobregat, context divers i de base comunitària: l'on	14
1.2.1 Dades generals	14
1.2.2 Dades de població escolar	16
1.2.3 Teixit socioeducatiu	16
1.2.4 Dades sobre absentisme	19
BLOC 2: MARC CONCEPTUAL	20
2.1 Fonaments conceptuals i legals de l'absentisme	21
2.1.1 Caracterització de l'absentisme en clau comunitària	21
2.1.2 Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme	26
2.1.3 Marc legislatiu actual	26
2.2 Principis inspiradors del Pla: des d'on	29

BLOC 3: MARC OPERATIU **31**

3.1 Objectius del Pla: el què **32**

3.2 Mesures en clau comunitària per la prevenció i abordatge de l'absentisme: el com **33**

3.2.1 Fonts d'informació **33**

3.2.2 Llegenda d'icones **33**

3.2.3 Descripció de les mesures **34**

3.2.4 Mapa d'actius: amb qui **38**

3.2.5 Orientacions per a l'aplicació de les mesures **56**

BLOC 4: MARC DE REFERÈNCIES **65**

4.1 Glossari **66**

4.2 Experiències consultades **68**

4.3 Bibliografia i documents de referència **69**

4.4 Annexos **71**

4.4.1 Annex 1. Anterior pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar (2013) **71**

4.4.2 Annex 2. Descripció del treball de les comissions locals **71**

4.4.3 Annex 3. Metodologia quantitativa: Recull de les accions en l'àmbit d'absentisme a través dels qüestionaris **79**

4.4.4 Annex 4. Metodologia qualitativa: Relació d'agents informants que han participat durant la fase del treball de camp **81**

4.4.5 Annex 5. Recursos del protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme del Departament d'Educació **82**

4.4.6 Annex 6. Marc legislatiu actual **89**

4.4.7 Annex 7. Recursos per a la posada en pràctica de mesures **92**

ÍNDEX DE TAULES / GRÀFICS / IMATGES

Taula 1. Tipologia d'accions recollides al qüestionari en línia. Font: Elaboració pròpia a partir de l'anàlisi del qüestionari.	12
Taula 2. Renda neta i bruta per persona i llar. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE, 2019.	15
Taula 3. Nivell d'instrucció de la població del Prat de Llobregat. Font: Ajuntament del Prat de Llobregat, 2021.	15
Taula 4. Percentatge d'absències a les etapes d'infantil, primària i secundària. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la inspecció educativa.	19
Taula 5. Causes de l'absentisme escolar. Font: Elaboració pròpia a partir del document de la Diputació de Barcelona (2019).	23
Taula 6. Descripció de les mesures, moment d'aplicació i agents involucrats.	37
Taula 7. Mapa d'actius del territori segons la implicació en les mesures. Font: Elaboració pròpia.	39
Gràfic 1. Piràmide de població del Prat de Llobregat. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT, 2021.	14
Gràfic 2. Diferència entre l'alumnat matriculat al municipi i la població en edat escolar. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OME. Curs 2021-2022.	16
Imatge 1. Àrees de proximitat de les escoles del Prat de Llobregat. Font: Ajuntament del Prat de Llobregat.	17
Imatge 2. Mapa conceptual de l'abordatge comunitari de l'absentisme. Font: Elaboració pròpia.	27
Imatge 3. Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme. Font: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, 2019.	28
Imatge 4. Espais de relació i col·lectius dels centres educatius.	38

BLOC 1

Marc Contextual

1.1 | INTRODUCCIÓ: *el perquè*

1. 1. 1 Presentació institucional

L'any 2001 l'Ajuntament del Prat i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya vam codissenyar i aprovar un pla per a la prevenció de l'absentisme escolar.

Després de més de 20 anys d'aplicació del pla, tot i que l'Ajuntament i el Departament d'Educació han anat introduint modificacions durant aquest temps per respondre als canvis normatius i contextuais, en el marc del Pla Educatiu d'Entorn, vam valorar que calia fer un pas endavant i fer un salt qualitatiu en la seva formulació.

L'ecologia de l'aprenentatge de la societat actual i l'ecosistema educatiu de la ciutat han canviat molt en els darrers 20 anys. Vivim en un context social, cultural, educatiu i tecnològic que camina cap a la necessitat, d'una banda, d'acompanyaments educatius més personalitzats i connectats amb els contextos dels aprenents, i per l'altra, de consensos i acords per desplegar un projecte educatiu integrat i territorialitzat, en què és necessària la responsabilitat social de les institucions de l'escola, però també de molts altres agents socials, educatius i cívics de la ciutat.

L'escolarització és un dret i una obligació recollida per diferents normatives (s'hi fa referència en altres apartats del document), però a més a més l'absentisme escolar és l'expressió d'un fracàs col·lectiu, que té una etiologia multicausal i multidimensional. Les conseqüències d'aquest fet socioeducatiu tenen un impacte directe sobre la igualtat d'oportunitats personals de l'alumnat, però també col·lectives, ja que allà on és molt freqüent les possibilitats de progrés de la comunitat disminueixen.

Per tot això, el pla que us presentem s'ha desenvolupat a partir de dos principis.

Un primer principi ha estat el de partir d'una visió socioeducativa i comunitària de l'aprenentatge. Un model socioeducatiu i comunitari que suposa entendre la naturalesa social i distribuïda dels processos d'aprenentatge, i per tant de la importància de la participació en aquests del màxim nombre d'agents de la comunitat.

La implicació de la comunitat i la connexió entre agents, serveis i institucions per compartir objectius, estratègies i metodologies és cada cop més necessària per acompanyar les trajectòries d'aprenentatge i els processos de desenvolupament dels infants i adolescents i de les seves famílies.

Es pretén diversificar i connectar les oportunitats, experiències i recursos educatius, vinculant-los amb els interessos i necessitats dels aprenents, cercant que aquests puguin donar un sentit personal als aprenentatges.

Un segon principi, coherent amb l'anterior, ha estat el de promoure una construcció col·lectiva del pla en què han participat activament professionals de l'àmbit escolar i social i del lleure educatiu, l'administració educativa i local, així com petits grups d'alumnes, d'associacions de pares i mares i representants d'entitats socioeducatives del territori.

Una construcció col·lectiva que, per una banda, ha permès el codisseny del pla i, per l'altra, ha d'afavorir l'apropiació d'aquest per part dels recursos i agents implicats.

Aquest document tracta de ser un punt de partida i no un punt final. S'ha plantejat com un instrument per aportar recursos conceptuals, organitzatius i metodològics i per convidar a un treball de reflexió i definició d'objectius, estratègies i accions per part de tots els agents, serveis i institucions als quals interpel·la. Per aquest motiu, es proposa partir dels espais socioeducatius ja consolidats, com ara les comissions socials de centre o els diferents grups de treball del pla educatiu de ciutat, per avançar en la seva contextualització i concreció.

Finalment, volem assenyalar, amb agraïment, que aquest document i el procés de construcció que ha seguit ha estat possible per l'acompanyament i lideratge tècnic del grup de recerca educativa Liberi, de la Universitat de Girona.

Valorem que aquest model de treball que integra equips de recerca de la universitat, representants institucionals, personal tècnic del territori, del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, dels centres educatius i de les entitats del municipi, treballant de forma col·laborativa per afrontar un repte compartit com la prevenció de l'absentisme, és també un aprenentatge que ens ha enriquit i pel qual val la pena seguir apostant.

1. 1. 2 Breu descripció del procés d'elaboració

L'objectiu del document és contribuir a la millora de l'aplicació del dret a una educació en igualtat d'oportunitats per a tots els infants i joves de la nostra ciutat. Per fer-ho, no podem concebre cap altra manera que des de la **perspectiva comunitària**, i és per aquest motiu que el procés d'elaboració d'aquest pla és fruit del **treball col·laboratiu entre agents socials i educatius** del municipi.

El **punt de partida** d'aquest pla local és, precisament, l'anterior pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar (Annex 1), i el context és l'encàrrec del pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE) per elaborar un nou pla entre els professionals del camp educatiu i social del Prat de Llobregat. L'elaboració del pla s'ha fet a través de les sessions de treball de la comissió local del pla d'absentisme, formada per les següents persones en representació de les institucions per a les quals treballen:

Sara Abadia Parilla: tècnica d'acció social (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Xavier Blanch i Gisbert: assessor LIC (Servei Educatiu Baix Llobregat IV)

Cristina Company Tort: tècnica d'educació (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Lola Cortés Bermudo: tècnica d'integració social (Institut Ribera Baixa)

Jaume Curcoy Barcenilla: tècnic d'integració social (Institut Baldiri Guilera)

Pilar Eslava Higuera: tinenta d'alcalde d'Educació i Cultura (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Josep Maria Felip Blanch: director (Institut Estany de la Ricarda)

Sonia Fernandez Cuenca: inspectora d'Educació (Generalitat de Catalunya)

Arnau Funes Romero: cap de l'equip d'actuació integral de Sant Cosme (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Arnau Garcia Conesa: cap de secció d'Interseccionalitat i Planificació Estratègica. Servei d'Acció Social i Comunitària (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Toni García Rodríguez: inspector d'Educació (Generalitat de Catalunya)

Fatima Hajji Ech-habri: educadora social del Servei d'Acció Social (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Irene Hernández Miguel: educadora social del Servei d'Acció Social (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Rosalía Macia Blanco: directora (Escola Joan Maragall)

Marta Mañes Finet: directora (Institut Baldiri Guilera)

Mireia Mirasol Obrador: coordinadora pedagògica (Institut Ribera Baixa)

Marta Montiel Arbós: treballadora social de l'EAP (Servei Educatiu del Prat de Llobregat)

Joan Carles Navarro Morera: cap de secció d'Educació (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Eva Palau Batlle: directora (Institut Escola Pepa Colomer)

Fina Rifà Dachs: directora de l'Àrea de Serveis a les Persones (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Alex Serrano Martínez: educador social del Servei d'Acció Social (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Josep M. Tixell Canas: sergent. cap de l'Àrea de Proximitat, Divisió Operativa (Policia Local del Prat de Llobregat)

Fran Viedma Rus: coordinador del pla educatiu d'entorn (Ajuntament del Prat de Llobregat)

Aquest encàrrec tenia una doble dimensió; d'una banda, revisar l'anterior document per incorporar-hi millores acordades entre tots els perfils professionals i, de l'altra, enfortir la dimensió socioeducativa des d'una perspectiva comunitària, gràcies a aquest espai de treball conjunt.

Des del primer moment, es va tenir clar que aquest document havia d'esdevenir una **guia pràctica d'ús que connectés amb la realitat del territori** i dels professionals que treballen dia a dia per fer front a l'absentisme. Amb aquesta intenció, es va fer una primera sessió conjunta en què es va conformar com a grup de treball la comissió local i, alhora, es va realitzar una dinàmica per conèixer quines eren les expectatives en relació amb el pla i el procés de treball.

És gràcies a la **trajectòria consolidada de treball comunitari** que existeix al Prat de Llobregat i a la voluntat i predisposició dels seus professionals que es presenta un pla de prevenció de l'absentisme escolar fonamentat i connectat a la seva pròpia comunitat.

Durant més d'un any de treball (maig de 2021 - setembre de 2022), els professionals del Prat de Llobregat, acompanyats per membres del **grup de recerca Liberi¹**, han realitzat 9 **sessions de treball conjuntes**, que han permès debatre i aprofundir en els elements que conformen aquest pla, a través de la **metodologia d'avaluació participativa**. L'avaluació participativa és una metodologia d'avaluació que es caracteritza perquè tant els investigadors com els professionals i membres de grups, organitzacions i comunitats treballen de manera col·laborativa en el disseny i execució de l'avaluació dels projectes en què participen (Cousins, 2003; Rossi, Lipsey i Freeman, 2004). Aquest tipus d'avaluació respon a una doble finalitat: de recerca (pot aportar informació sobre la realitat, el funcionament i els resultats dels projectes) i d'intervenció (orientada a solucionar problemes de grups, organitzacions o comunitats). En ambdós casos aquests processos són espais d'aprenentatge per a tots els que hi participen (Planas et al., 2014). En concret, podeu consultar la descripció de cadascuna de les comissions locals a l'«Annex 2. Descripció del treball de les comissions locals».

Al llarg d'aquest període, l'equip Liberi també va realitzar treball de camp al territori amb **tècniques quantitatives i qualitatives**. D'una banda, es va elaborar un qüestionari en línia per a la identificació d'accions preventives i de tractament en matèria d'absentisme, que va arribar a recollir 51 respostes i que va permetre obtenir una panoràmica inicial de quines eren les actuacions que es portaven a terme en els espais educatius i socials del territori. La llista de totes les accions recollides conforma l'«Annex 3. Metodologia quantitativa: Recull de les accions en l'àmbit d'absentisme a través dels qüestionaris».

¹ Liberi. Recerca en infància, joventut i comunitat: <https://www.udg.edu/ca/grupsrecerca/liberi>

A partir de l'anàlisi d'aquestes respostes i del coneixement que aportaven en relació amb les possibilitats i limitacions de l'abordatge de l'absentisme escolar, es va iniciar el treball de camp qualitatiu. Aquest va permetre conèixer en profunditat les causes i conseqüències d'aquells elements que es perfilaven al qüestionari, així com recollir l'opinió de totes les persones que conformen l'ecosistema educatiu del Prat. En concret, es van entrevistar 38 persones en un total de 19 entrevistes a **professionals, joves i famílies**. Podeu consultar més informació sobre el procés de treball qualitatiu a l'«Annex 4. Metodologia qualitativa: Relació d'agents informants que han participat durant la fase del treball de camp».

1.1.3. Síntesi de les accions que es desenvolupen en matèria d'absentisme

El Prat de Llobregat és un territori on es desenvolupen moltes accions diàries per fer front a l'absentisme escolar. La major part són difícils de quantificar i estandarditzar, però a partir de les que es van recollir al qüestionari hem sintetitzat i categoritzat les diferents tipologies d'accions a la taula 1.

No obstant, en aquesta primera classificació, en què cada acció pot estar inclosa en més d'una tipologia alhora, ja es poden intuir dos elements: les accions que més s'identifiquen com a prevenció de l'absentisme tenen a veure amb treball intern i control, i les accions que tenen a veure amb la connexió i el vincle, tot i que són majoritàries, no es troben estandarditzades.

Tipus d'acció	Nº d'accions recollides	%
Protocols, reunions internes i coordinacions/comissions	17	26%
Control d'assistència	13	20%
Vincle entre alumne i centre	5	8%
Treball amb famílies	12	18%
Activitats acadèmiques en temps lectiu	7	11%
Activitats acadèmiques en temps no lectiu	5	8%
Activitats artístiques, alternatives i/o en medi obert	6	9%
TOTAL:	65	100%

Taula 1. Tipologia d'accions recollides al qüestionari online. Font: Elaboració pròpia a partir de l'anàlisi del qüestionari.

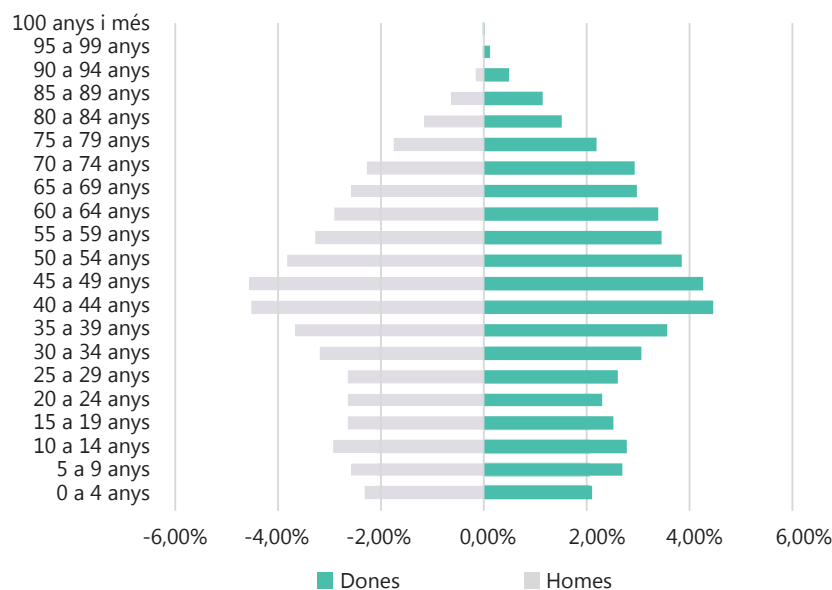
En la línia d'aquesta darrera idea, en la majoria d'accions (61 %) es va assenyalar que la seva **periodicitat** es donava de manera **informal al llarg del curs**. També que els col·lectius diana d'aquestes accions eren els **grups d'edat entre 12 i 16 anys**. En relació amb la dimensió comunitària, el 80 % de les respostes es coordinen amb altres serveis, i més del 70 % estan emmarcades en el pla local d'absentisme.

A partir del recull de totes aquestes pràctiques es va elaborar un guió d'entrevistes que complementava la informació recollida i aprofundia en els punts d'interès més rellevants. Tot i que es van elaborar diferents guions d'entrevistes segons el tipus d'agent entrevistat (4 en total) aquests seguien una mateixa estructura que va permetre unificar l'anàlisi posterior i que diferenciava les preguntes en tres grans àmbits: **descriptiu, valoratiu i propositiu**.

1.2 EL PRAT DEL LLOBREGAT, CONTEXT DIVERS I DE BASE COMUNITÀRIA: *l'on*

1.2.1. Dades generals

El Prat de Llobregat és un municipi situat a la comarca del Baix Llobregat, amb un total de 65.532 habitants (IDESCAT, 1 de gener de 2021). La seva població es distribueix per grups d'edat i sexe de la següent manera (gràfic 1):

Gràfic 1. Piràmide de població El Prat de Llobregat. Font: Elaboració Pròpia a partir de les dades de l'IDESCAT, 2021.

Segons dades de l'IDESCAT (2020),² el Prat de Llobregat és el municipi de més de 50.000 habitants amb el PIB per habitant més alt de Catalunya. Així, la renda per càpita se situava el 2019 en més de 67.000 euros per habitant. No obstant, segons l'INE,³ el 2019 la renda neta mitjana per persona era de 13.414 euros anuals.

²<https://www.idescat.cat/emex/?id=081691&lang=es>

³<https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=30896>

	Renta neta mitja per persona	Renta neta mitja per llar	Renta bruta mitja per persona	Renta bruta mitja per llar
El Prat de Llobregat (2019)	13.414	35.994	16.098	43.198

Taula 2. Renta neta i bruta per persona i llar. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE, 2019

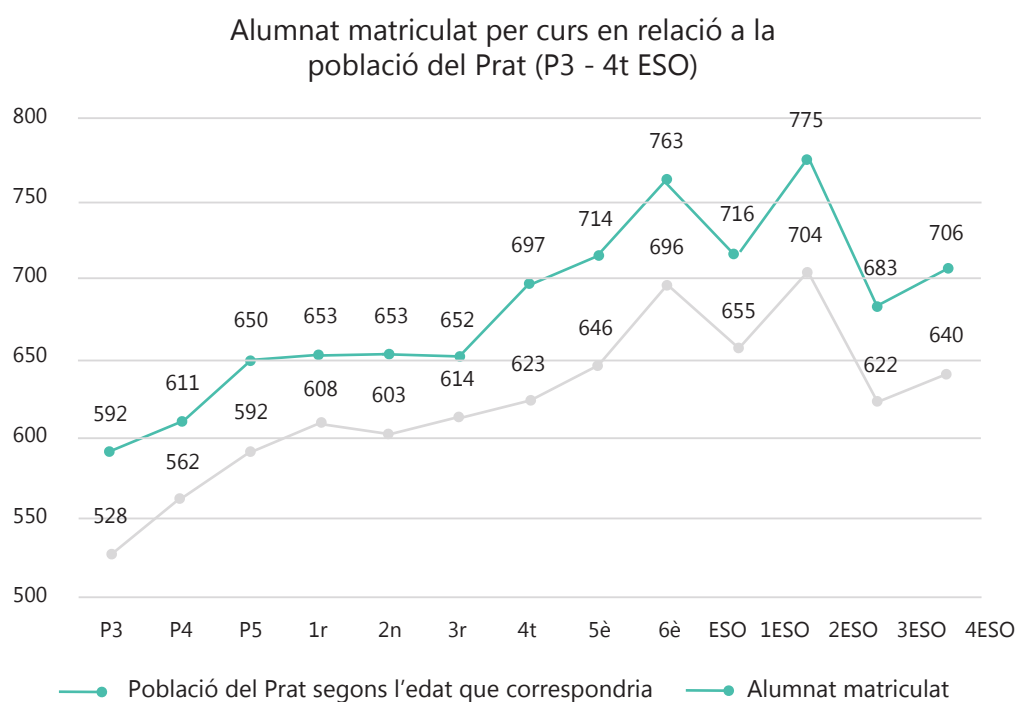
D'altra banda, el nivell d'instrucció segons grups d'edat el podem veure a la taula 3, on s'observa que hi ha un gruix important de població sense estudis (5,53 %) o únicament amb estudis primaris (17,71 %).

Grup d'edat/ Nivell d'instrucció	15-29	30-44	45-59	60-74	75-89	90 i més	TOTAL	%
No sap llegir/ escriure	19	24	74	136	226	47	526	0,94%
Inferior graduat escolar	270	123	106	178	113	14	804	1,44%
Sense Estudis	106	261	230	937	1.371	185	3.090	5,53%
Primaria incompleta	336	617	1.330	4.679	2.669	262	9.893	17,71%
Graduat escolar o equiv	171	303	347	202	51	2	1.079	1,93%
Graduat ESO -EGB	2.952	4.116	4.679	2.447	580	36	14.810	26,51%
FP Mitjà /(FP1)	565	1.336	1.424	429	65		3.819	6,84%
Batxiller /(FP2)	208	500	319	107	11		1.145	2,05%
FP Superior/ (FP2)	555	1.586	1.888	385	96	3	4.513	8,08%
Batxillerat/BUP/ COU	2.016	2.134	2.212	707	87	6	7.162	12,82%
Altra titulació mitjana	32	63	15	5			115	0,21%
Diplomatura universitat	70	942	723	347	85	9	2.176	3,89%
Arquitecte/ Enginyer tècnic	3	159	175	33	7		377	0,67%
Llicenciat universitat	765	1.704	1.120	267	33	1	3.890	6,96%
Superior no universitat	48	74	9				131	0,23%
Doctorat i Postgrau	142	380	171	43	6		742	1,33%
No aplicable (-16 anys)	1.602						1.620	2,87%
TOTAL	9.860	14.322	14.822	10.902	5.400	565	55.871	100%

Taula 3. Nivell instrucció població El Prat de Llobregat. Font: Ajuntament del Prat de Llobregat, 2021

1.2.2. Dades població escolar

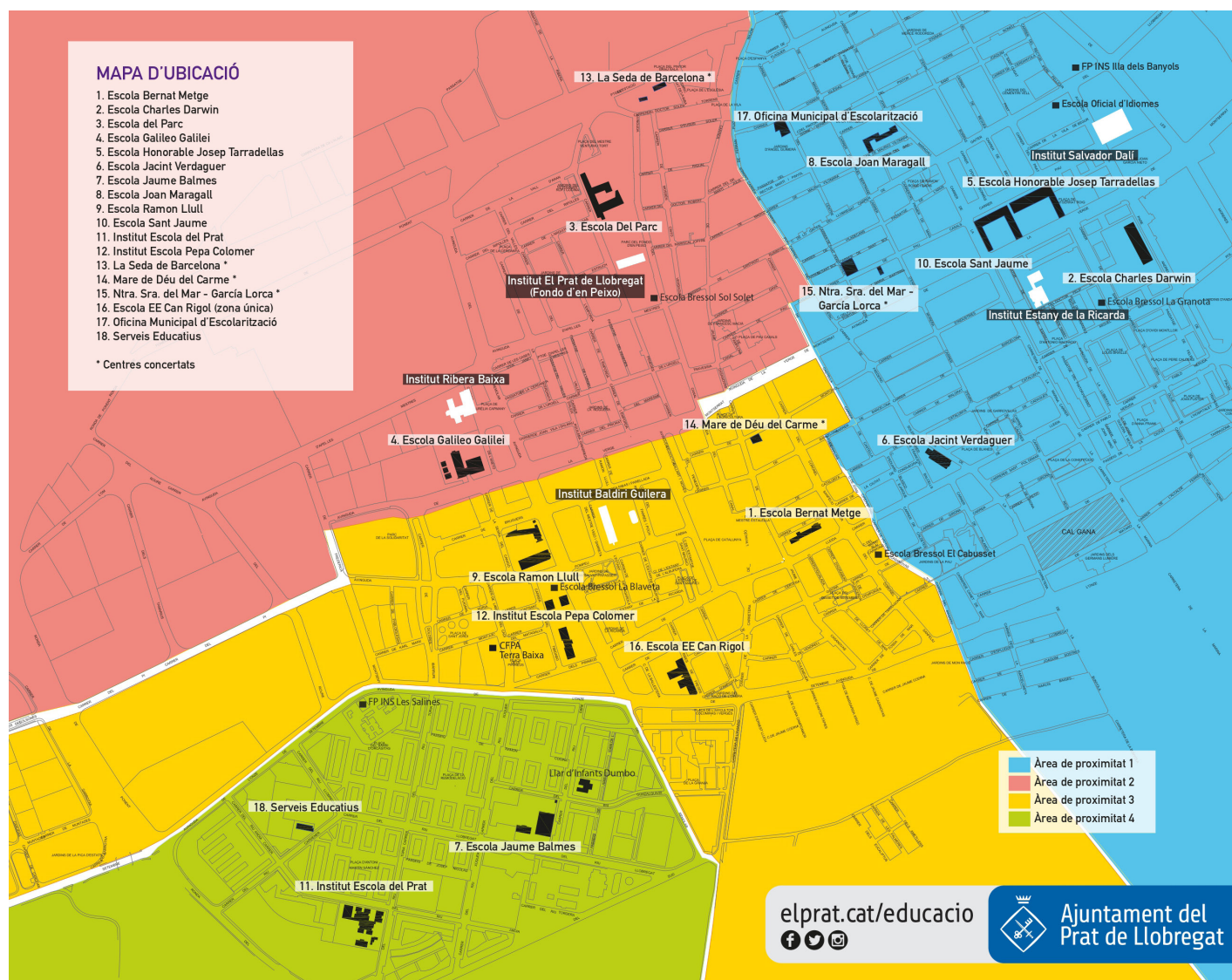
El Prat té 9.606 infants i persones joves en edat escolar (entre 3 i 16 anys). Tal com es pot veure en el gràfic 2, de l'Oficina Municipal d'Educació, hi ha una diferència entre la població en edat escolar i l'alumnat matriculat a la ciutat, que es correspon amb l'alumnat que s'escolaritza fora del municipi.

Gràfic 2. Diferència alumnat matriculat i població en edat escolar. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OME. Curs 2021-2022

1.2.3. Teixit socioeducatiu

Pel que fa a la xarxa educativa i social de centres i equipaments, el municipi té **16 centres educatius públics, privats i concertats d'educació infantil i primària, dels quals 5 corresponen a la modalitat institut escola** (segons la pàgina web de l'Ajuntament del Prat). Per facilitar la tasca de les matriculacions i tenir en compte que l'escola es trobi a la vora del domicili del nen o nena, el terme municipal es divideix en 4 zones. Cada una té dos o més centres assignats d'educació infantil, primària i educació especial (Dades estadístiques de població, 2021), tal com es pot veure en el mapa següent (imatge 1):

Imatge 1. Àrees de proximitat de les escoles del Prat de Llobregat. Font: Ajuntament del Prat de Llobregat.

Al municipi hi ha 5 Escoles Bressol:

1. Sol solet: Av. del Canal, 114, 116, 08820
2. Granota: Carrer de Sarajevo, 5, 08820
3. Blaveta: Carrer Tibidabo, 1, 08820
4. Cabusset: Carrer Músic Blai Carmona, 4, 08820
5. Dumbo: Carrer del Riu Ebre, 15, 08820

Centres d'Educació infantil i primària:

1. Escola Bernat Metge: carrer de Jaume Casanovas, 171, 08820
2. Escola Charles Darwin: avinguda del Pare Andreu de Palma, 30, 08820
3. Escola del Parc: Fondo d'en Peixó, 3, 08820

4. Escola Galileo Galilei: avinguda Verge de Montserrat, 236-238, 08820
5. Escola Honorable Josep Tarradellas: carrer Pau Casals, 140-144, 08820
6. Escola Jacint Verdaguer: carrer de Francesc Balcells, 1, 08820
7. Escola Jaume Balmes: carrer del Riu Ebre, 20-30, 08820
8. Escola Joan Maragall: carrer de Joan Maragall, 40, 08820
9. Escola Ramon Llull: avinguda del Remolar, 82, 08820
10. Escola Sant Jaume: carrer de Pau Casals, 136, 08820
11. Escola Can Rigol (centre d'educació especial): carrer Ribes de Freser, 18, 08820

Centres de primària i secundària obligatòria:

1. Col·legi La Seda: Plaça Pintor Grau i Sala, 5, 08820
2. Escola Mare de Déu del Carme: Carrer del Dr. Robert, 5, 08820 (seu 1) i Carrer de Narcís Monturiol, 53, 08820 (seu 2)
3. Institut Escola del Prat: Carrer del Riu Túria, 08820
4. Institut Escola Pepa Colomer: Carrer del Tibidabo, s/n, 08820
5. Escola Nostra Senyora del Mar – García Lorca: Carrer de Sant Pere, 5, 08820

Centres d'educació secundària obligatòria i formació professional:

1. Institut Baldiri Guilera: carrer del Mestre Vigo i Garreta, 1, 08820
2. Institut Estany de la Ricarda: passatge de Salvador Espriu, 1, 08820
3. Institut Ribera Baixa: carrer Aneto, 2-4, 08820
4. Institut Salvador Dalí: avinguda del Pare Andreu de Palma, 1-3, 08820
5. Institut del Prat de Llobregat: zona del Fondo d'en Peixo, 9, 08820
6. Institut Illa dels Banyols: carrer de Lo Gaiter del Llobregat, 121-123, 08820
7. Institut Les Salines: avinguda Onze de Setembre, 36, 08820

I finalment, un total de 16 equipaments i serveis municipals de caràcter divers (cultural, social, sanitari, etc.), que enumerem a continuació:

1. Centre Cívic Ribera Baixa: Carrer de Dolores Ibarruri, 45, 47 08820
2. Centre Cívic Jardins de la Pau: Jardins de la Pau, s/n, 08820
3. Centre Cívic Palmira Domènech: Carrer de Lo Gaiter del Llobregat, 112, 08820
4. El Lloro (Joventut): Carrer del Mariscal Joffre, 3, 08820
5. Oficina Municipal d'Informació Sant Cosme: carrer Riu Llobregat 93, 08820
6. CEM Estruch: Av. del Pare Andreu de Palma, 9, 08820
7. CEM Sagnier: Carrer de Frederica Montseny, 08820
8. CEM Julio Méndez: Carrer del Riu Guadalquivir, 1, 08820

9. Cases d'en Puig- Ciutadania: Plaça Agricultura, 4, 08820
10. EBAS Marina: C/ de la Carretera de la Bunyola, 49, 08820
11. EBAS Centre: C/ de la Carretera de la Bunyola, 49, 08820
12. EBAS St. Cosme: Plaça de l'Aigua 0003, 08820
13. EBAS Sant Jordi-Ribera Baixa: Carrer de Dolores Ibarruri, 45, 47 08820
14. Servei Intervenció Socioeducativa: Carrer de Lo Gaiter del Llobregat 0112, 08820
15. Servei Orientació i Assessorament a Famílies: Carrer de Dolores Ibarruri, 45, 47 08820
16. Centre Materno Infantil: Carrer de Llobet i Vall-llosera, 14, 18, 08032

1.2.4. Dades sobre absentisme

En relació amb l'absentisme escolar al municipi del Prat de Llobregat, cal tenir en compte que les darreres **dades fiables són del 2019**, ja que durant els dos anys de pandèmia ha estat molt difícil quantificar aquestes situacions. No obstant això, aquestes dades posen en relleu que és a l'etapa de secundària obligatòria on hi ha un volum més gran de situacions d'absentisme.

Diferenciarem les dades segons tres etapes: educació infantil (3-6 anys), educació primària (6-12 anys) i educació secundària obligatòria (12-16 anys) per a tots els centres públics i concertats de la ciutat, i en base a dos percentatges d'absentisme, **superior al 10 % i superior al 25 %**, que equivalen, en unitats de temps, a les quantitats següents (vegeu la taula 4):

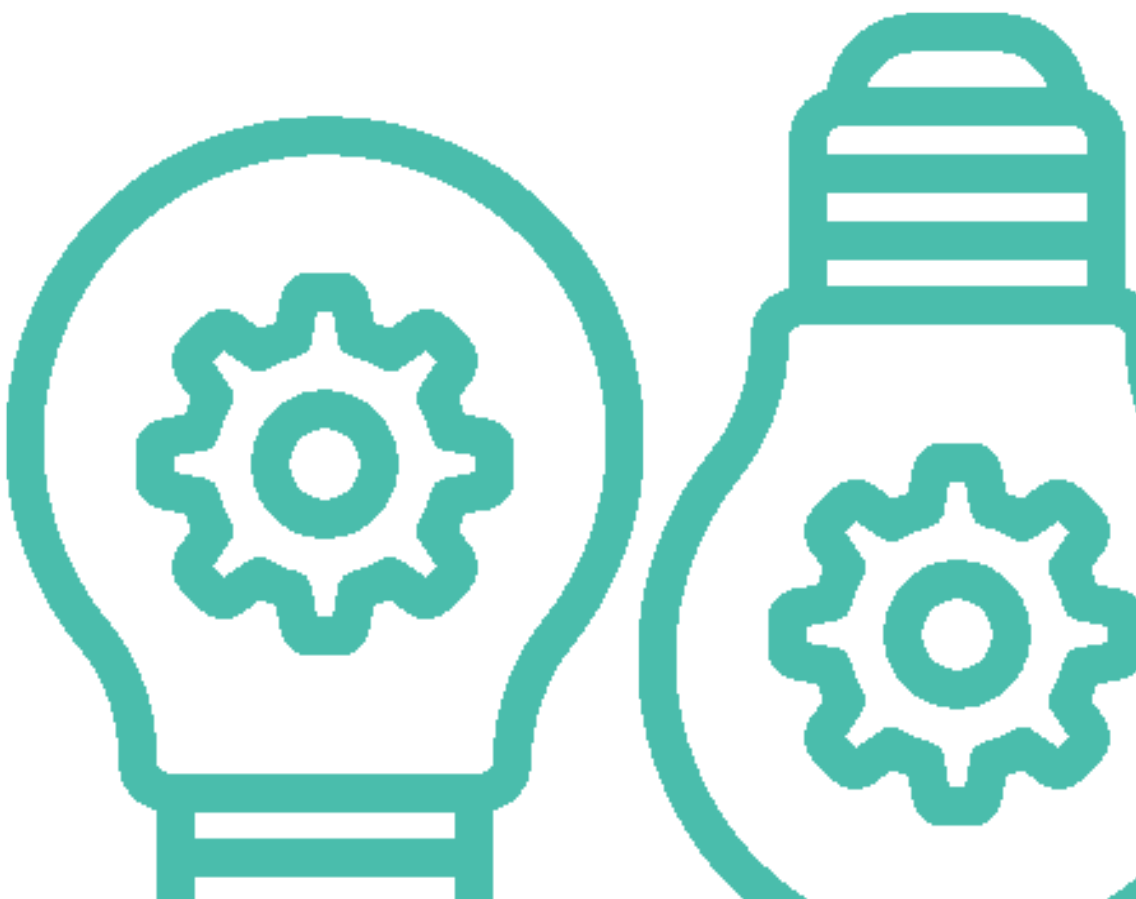
- A Educació Infantil i Educació Primària el 10% equival a 88h o 18 dies.
- A Educació Infantil i Educació Primària el 25% equival a 219h o 44 dies.
- A l'ESO el 10% equival a 105h.
- A l'ESO el 25% equival a 262h.

	EI (+10%)	EI (+25%)	EP (+10%)	EP (+25%)	ESO (+10%)	ESO (+25%)
% absències	11.08%	3.35%	6.13%	1.73%	10.25%	4.57%

Taula 4. Percentatge d'absències a etapes infantil, primària i secundària. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Inspecció Educativa.

BLOC 2

Marc Conceptual

2.1 FONAMENTS CONCEPTUALS I LEGALS DE L'ABSENTISME

En aquest apartat es fa una revisió de diferents plantejaments conceptuals de l'absentisme i de les seves causes. També es planteja l'abordatge de l'absentisme i s'acaba presentant un model d'abordatge en clau comunitària. Finalment, es fa referència als principals emmarcaments legals d'abast nacional i local per a l'abordatge de l'absentisme.

2.1.1. Caracterització de l'absentisme en clau comunitària

Què és?

Segons les darreres dades disponibles, un 19 % dels joves abandona l'educació sense completar els seus estudis postobligatoris, situant-se en una posició pitjor que la mitjana de l'estat espanyol que, per al mateix any (2019), presentava un percentatge del 17,3 %. Des de l'establiment de l'estratègia europea Education and Training 2020, de fet, s'estableix una diferència clau entre els conceptes de fracàs escolar i AEP: el fracàs, d'una banda, es refereix a la no consecució del títol de l'ESO, mentre que l'AEP, de l'altra, s'associa a la no consecució d'un títol d'educació postobligatòria, sigui en la seva modalitat acadèmica (el batxillerat) com professional (els cicles formatius de grau mitjà). (Tarabini et al., 2021, p. 3)

L'abandonament escolar prematur forma part d'un procés progressiu pel qual les persones joves es van desvinculant de les dinàmiques i els continguts que s'ensenyen als centres. En aquest sentit, té una especial importància atendre a tot allò que succeeix en les trajectòries educatives abans del moment de l'AEP, i l'absentisme escolar és un element cabdal a tenir en compte.

Són diverses les **definicions que conceptualitzen l'absentisme escolar**:

Segons el Departament d'Educació (2019), «el terme absentisme s'utilitza per expressar diferents **situacions de ruptura escolar**. També es sol emprar per indicar situacions de desescolarització o abandonament escolar» (p. 5).

La Diputació de Barcelona (2019) posa el focus de la definició en el dret –«L'absentisme escolar, entès com l'absència reiterada d'un alumne o una alumna a l'escola, és una **vulneració extrema del dret a l'educació**»– i en el símptoma –«Hem de mirar l'alumnat absentista com a símptoma que alguna cosa no va bé (particularment en l'entorn familiar o escolar)» (p. 3-4).

Tanmateix, el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) (2019) especifica que «L'absentisme escolar **és un problema educatiu i també social**, ja que evidencia les **desigualtats econòmiques, socials i culturals de la nostra societat** i alhora reflecteix les situacions de desafecció i de conflicte que viuen alguns adolescents a l'escola, que sovint es troba davant d'un gran nombre de dilemes de difícil resolució» (p. 5). I afegeix: «L'absentisme escolar fa referència a l'absència reiterada i no justificada de l'infant o jove en edat d'escolaritat obligatòria al centre on està matriculat» (p. 5).

En relació amb la seva **tipologia**, segons el Departament d'Educació (2019), l'absentisme es pot dividir en:

Absentisme esporàdic: Absència de menys del 5 % de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

Absentisme continuat: Absència entre el 5 % i el 25 % (tots dos percentatges inclosos) de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

Absentisme perllongat: Absència de més del 25 % de classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

A més, el CEB (2019) identifica:

Absentisme total: És el cas de l'alumnat matriculat al centre però amb un absentisme perllongat del 100 %, no és possible contactar amb la família i per tant no es pot saber quina és la situació actual de l'alumne/a (possible canvi de població, de país, etc.). El seguiment i el tractament d'aquests casos es farà a càrrec de la comissió d'absentisme del districte i seran els agents externs qui s'encarregarà de localitzar la família i intervenir. El centre ho comunicarà mitjançant el formulari corresponent.

Quines són les causes?

Des d'una perspectiva biogràfica i longitudinal, les trajectòries d'abandonament educatiu esdevenen la culminació d'un **procés de ruptura que s'ha anat generant al llarg de l'escolarització**. Les causes, doncs, poden ser múltiples i simultànies i, segons la Diputació de Barcelona (2019, p. 6), les podríem classificar en tres àmbits: parentals, escolars i personals (taula 5).

Parentals	Escolars	Personals
Negligència	Bullying	Apatia
Desempament	Desmotivació	Depressió
Sobrepotecció	Rendiment escolar	Baixa autoestima
Manca de límits	Altres problemàtiques escolars	Salut mental
Altres problemàtiques familiars		Altres problemàtiques personals

Taula 5. Causes absentisme escolar. Font: Elaboració pròpia a partir del document de la Diputació de Barcelona (2019).

Per a la Diputació de Barcelona (2019) «**l'absentisme i l'abandonament es poden produir per la conjugació de determinades situacions familiars i socials d'aïllament i un medi, l'escolar, que és viscut amb desafecció, com a aliè o amenaça**» (p. 6).

Segons González (2020) i el grup de treball (2010) encarregat d'elaborar la proposta per a la Diputació de Barcelona, a aquestes causes cal afegir-hi també el context. Concretament, alguns elements que s'identifiquen com a **factors que promouen l'absentisme dins el context de l'alumnat** són:

Realitat cultural, social i política de l'entorn més immediat de l'alumnat.

Situació socioeconòmica desfavorida.

Processos de segregació escolar segons territoris o centres educatius.

Mobilitat interurbana que afavoreix el procés de desescolarització, ja que el seguiment i el control d'aquestes famílies es perd.

Normativa sobre l'elecció del centre escolar.

Finalment, el Departament d'Educació (2019) hi afegeix **factors de risc personals** que afavoreixen l'aparició de casos d'absentisme i abandó escolar:

Les expectatives acadèmiques

La vinculació amb el centre educatiu

L'adaptació a les normes o requeriments

La prevenció de l'absentisme i de l'abandonament educatiu és clau per a la millora de l'èxit i per augmentar les oportunitats educatives d'infants i joves i per reduir el risc de reproducció de la pobresa i la desigualtat social. (Diputació de Barcelona, 2019, p. 4)

Quan s'aborda?

La Diputació de Barcelona (2019) distingeix tres moments d'actuació clau per a l'abordatge de l'absentisme escolar:

La **prevenció i detecció** de problemàtiques educatives i socials conduents a l'absentisme (entès com una ruptura temporal de l'escolaritat) i a l'abandonament (ruptura definitiva) > **Prevenció**

La descripció de **propostes d'intervenció específiques** per a la prevenció i reducció de l'absentisme, segons les causes i tipologies. > **Acompanyament**

El **retorn de l'alumnat al centre**, amb garanties d'èxit. > **Reincorporació**

Com s'aborda?

En referència a l'abordatge, no només són importants els moments d'actuació sinó les perspectives i metodologies per fer-ho; segons diferents autors, es proposen els següents elements a tenir en compte:

Visió ecològica: L'estructura ecològica dels contextos educatius proposada per Bronfenbrenner (1976) diferencia els següents elements: el microsistema, el context immediat que inclou l'aprenent (aula, llar, etc.); el mesosistema, les interrelacions entre dos o més contextos en què la persona està en desenvolupament (interaccions entre la família, l'escola o el grup d'iguals); l'exosistema, les estructures socials, formals i informals, que tenen un impacte en els microsistemes, tot i que l'aprenent no hi tingui una participació activa (el govern i les administracions públiques, els mitjans de comunicació, el veïnat); el macrosistema, o sistema econòmic, social, educatiu, legal i polític que articula la forma i el contingut (ideologia) d'una societat i afecta el contingut i la forma dels microsistemes. Concretament, el mesosistema suposa la necessitat d'establir continuïtats educatives, aliances, entre diferents contextos de vida i activitat, com ara l'escola, la família i el grup d'iguals (Gifre i Esteban-Guitart, 2012).

Ecosistema socioeducatiu: S'entén per ecosistema educatiu local la creació d'una xarxa o aliança participativa que incorpora diferents actors, serveis, equipaments, recursos i oportunitats socials, comunitàries i educatives per identificar necessitats d'aprenentatge, així com desenvolupar conjuntament

actuacions educatives. Aquest plantejament es troba en sintonia amb la distinció d'ecosistemes proposada per Hannon et al. (2019), ja que els ecosistemes centrats en la generació d'aprenentatges es configuren des de la participació de centres educatius i altres organitzacions, adoptant fórmules diferents i creant noves oportunitats d'aprenentatge. Com a elements que en guien l'anàlisi (Iglesias i Esteban-Guitart, 2020) convé atendre, entre d'altres, la seva diversitat, ja que es construeixen i es desenvolupen des de múltiples agents, perfils i rols; a la seva governança, ja que els recursos educatius han de ser distribuïts; i a la seva flexibilitat, ja que el marc d'acció és singular en funció de l'alumnat, centres educatius o organitzacions de l'entorn.

Corresponsabilitat: Per garantir el dret i el deure en l'educació és imprescindible que les diferents administracions públiques amb competències i les institucions i organitzacions comunitàries, així com els diferents agents que intervenen en l'aplicació de mesures d'actuació contra l'absentisme, es distribueixin i comparteixin la responsabilitat d'aquesta tasca. Des d'aquest marc, la corresponsabilitat entre agents i espais educatius és avui recollida i concebuda com a condició per a la generació d'oportunitats educatives (UNESCO, 2022; Ripoll et al., 2019).

Cooperació: Ha d'existir una coordinació i treball en xarxa que vetlli per l'establiment de mecanismes que assegurin la coherència i la complementarietat de les actuacions. Des d'aquesta perspectiva, són nombroses les aportacions que evidencien la fortalesa de les polítiques públiques que en l'àmbit educatiu es fonamenten en la corresponsabilitat (Soler et al., 2022).

Caràcter integral: Per garantir l'aplicació de mesures globals i articulades, atesa la complexitat del fenomen, cal una prevenció i articulació d'intervencions integrades, que superin la lògica de la derivació entre els centres educatius i els serveis socials.

Paper actiu dels agents i espais educatius: S'ha d'entendre la seva importància com a espais centrals d'atenció a l'alumnat absentista, on es poden articular altres actuacions socioeducatives complementàries, en el marc d'un model d'escola inclusiva, acollidora i oberta.

Governança: Tot i que l'abordatge de l'absentisme sigui comunitari, el repte de reduir aquest fenomen escolar requereix l'existència d'una instància formal que es responsabilitzi dels resultats de la reducció de l'absentisme. Segons diverses fonts acadèmiques (Rodríguez i Conchas, 2009; Davis et al., 2019), aquesta figura s'ha d'encarregar del retiment de comptes. A més, els aspectes de governança educativa són avui dia cabdals per al desenvolupament de qualsevol política educativa (López-Rupérez, 2021).

Intervenció preventiva: Partir del disseny d'actuacions que fomentin la detecció i la intervenció precoç sobre les conductes absentistes, tot impulsant mesures correctores quan sigui necessari.

El següent mapa conceptual (imatge 2) és una síntesis dels fonaments conceptuals de l'abordatge de l'absentisme en clau comunitària.

2.1.2. Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme

El següent protocol (imatge 3) ha estat elaborat pel Departament d'Educació amb l'objectiu de dotar els centres educatius d'una **eina efectiva per a la prevenció, la detecció i la intervenció davant el fenomen de l'absentisme** establint un marc comú d'actuació i afavorint la coordinació.

Aquest protocol presenta un plantejament global i comunitari en què, respecte d'anteriors protocols, prenen més importància les comissions i els espais professionals i es parteix de les pràctiques i experiències d'èxit dels centres mateixos en la implementació de plans locals de prevenció de l'absentisme.

En l'«Annex 5. Recursos del protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme del Departament d'Educació» trobareu accés al protocol i a algunes de les eines i recursos que s'ha valorat que prenen especial rellevància en l'abordatge de l'absentisme.

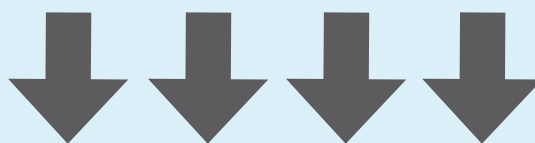
2.1.3. Marc legislatiu actual

El marc legal que sustenta el dret a l'educació i justifica la intervenció de les administracions públiques en relació amb aquest fenomen escolar és força ampli. A continuació únicament farem referència a la legislació municipal del Prat de Llobregat sota la qual queda emparat el dret a l'educació dels infants i joves i l'obligació de les famílies i de l'Administració de garantir-ho, però a l'«Annex 6. Marc legislatiu actual» es poden trobar les referències legals d'àmbit mundial, estatal i autonòmic.

A l'article 14 de l'Ordenança de civisme i convivència ciutadana, s'estableix que:

- 3.** És un dret i un deure de tot menor anar a l'escola durant el període d'edat que estableixi la legislació vigent, actualment fins als setze anys. És responsabilitat del pare, mare, tutor o guardador legal procurar l'assistència del menor al centre escolar fins a aquesta edat.
- 4.** Els agents de la Policia Local portaran a l'escola o a casa del pare, mare, tutor o guardador a qualsevol infant que durant les hores escolars es trobi, al carrer, fora del recinte escolar, i ho comunicaran als serveis socials municipals de l'Ajuntament.
- 5.** Els serveis municipals d'educació col·laboraran amb les escoles per tal de portar un control exhaustiu de l'absentisme escolar. (Ordenança de civisme i convivència ciutadana, 2015, p. 10)

ABORDATGE DE L'ABSENTISME ESCOLAR EN CLAU COMUNITÀRIA

Què és?

Suposa:

- > Ruptura escolar
- > Desescolarització
- > Absència reiterada
- > Vulneració de drets
- > Síntoma relacional amb l'entorn familiar o escolar
- > Desigualtat(s)

Tipologia de l'absentisme:

- > Esporàdic
- > Perllongat
- > Continuat
- > Total

Quines són les causes?

- > **Parentals:** negligència, desemparament, manca de límits, altres.
- > **Escolars:** bullying, desmotivació, rendiment escolar, expectatives acadèmiques, vinculació, adaptació a les normes, altres.
- > **Personals:** apatia, depressió, baixa autoestima, salut mental, altres.
- > **Context:** realitat cultural, social, política de l'entorn.

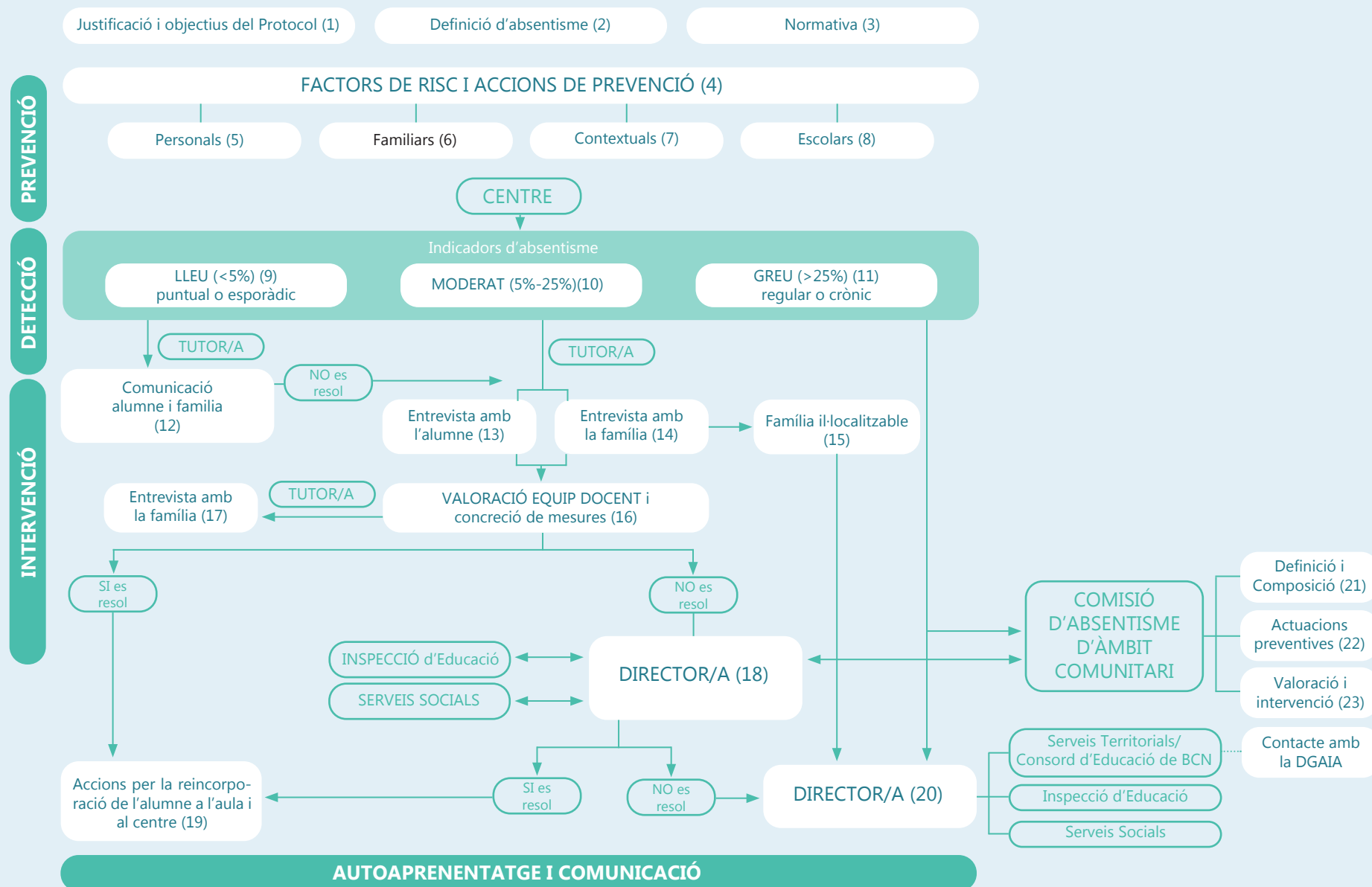
Com s'aborda?

- > Visió ecològica.
- > Ecosistema socioeducatiu.
- > Corresponsabilitat.
- > Cooperació.
- > Caràcter integral.
- > Paper actiu dels agents i espais educatius.
- > Governança.
- > Intervenció preventiva.

Quan s'aborda?

- > La prevenció i detecció (**PREVENCIÓ**)
- > La descripció de propostes d'intervenció específiques (**ACOMPANYAMENT**)
- > El retorn de l'alumnat (**REINCORPORACIÓ**)

PROTOCOL D'ÀMBIT COMUNITARI DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ I INTERVENCIÓ DAVANT SITUACIONS D'ABSENTISME

Imatge 3. Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme. Font: Elaboració pròpia en base al protocol del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, 2019.

2.2 PRINCIPIS INSPIRADORS DEL PLA: *des d'on*

A continuació es detallen els principis inspiradors que han propiciat tant el punt de partida com el procés d'elaboració del pla local:

**Trajectòria consolidada - Cultura de la participació - Èxit educatiu -
Base comunitària - Mesures de diferent naturalesa -
Avaluació participativa**

Trajectòria consolidada

El Prat de Llobregat té una llarga trajectòria pel que fa a l'abordatge de l'absentisme. N'és una prova l'existència de l'anterior pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar, aprovat per la Comissió del Pla Local el 21.11.2013. També n'és una evidència el llarg recorregut per part de la comunitat educativa en l'abordatge de reptes educatius des de l'acció educativa de base comunitària.

Cultura de la participació

El pla s'ha dissenyat mitjançant un procés de coconstrucció entre diferents agents socioeducatius i amb el seu compromís col·lectiu davant el fenomen de l'absentisme. És des d'aquesta cultura de participació que es pretén que el pla esdevingui un espai de referència per a l'acompanyament socioeducatiu i la consciència col·lectiva.

Èxit educatiu

El pla parteix del principi que l'èxit educatiu és un factor clau per a la prevenció i l'abordatge de l'absentisme. L'abordatge, des del treball col·laboratiu dels agents implicats, contribueix a la combinació d'aprenentatges personals i acadèmics i a una major apropiació i vinculació de les persones joves amb els seus contextos educatius de referència. Aquesta relació té una funció de prevenció davant l'absentisme.

Base comunitària

El pla es proposa interpel·lar el màxim d'agents educatius i comunitaris. És a dir, centres educatius, serveis educatius, serveis socials, Departament d'Educació de la Generalitat i entitats. També pretén impulsar rols actius en els agents educatius que formen part de les xarxes de suport de base educativa. És a dir, extraescolars, lleure educatiu, menjadors escolars, famílies, AMPA, etc. O els mateixos protagonistes: les persones joves.

Mesures de diferent naturalesa

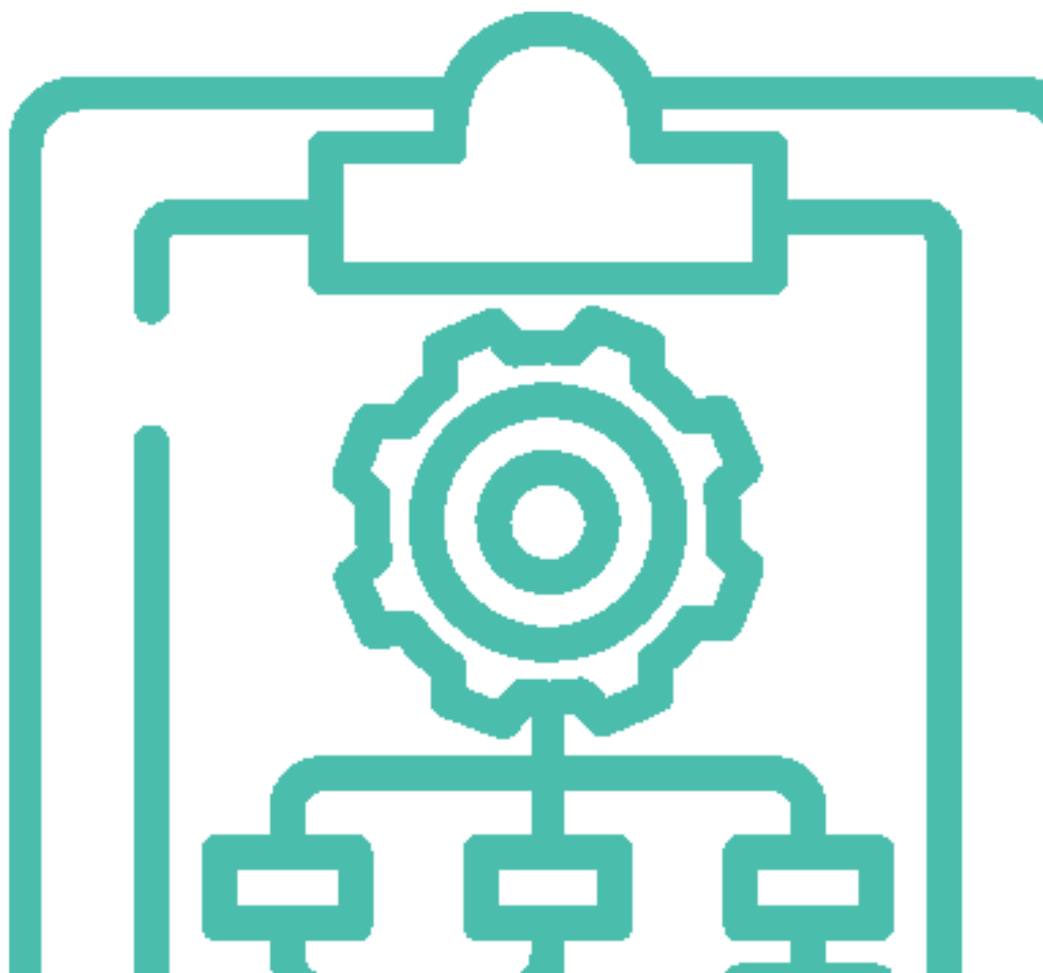
El pla preveu mesures de diferent naturalesa que són coherents amb la complexitat que descriu l'absentisme. És a dir, mesures preventives, reactives, punitives, i mesures que tenen lloc durant el procés d'absentisme o en l'acompanyament a la reincorporació al centre educatiu. En definitiva, mesures que no només posen l'accent en la dimensió individual de l'absentisme, sinó també en la col·lectiva.

Avaluació participativa

El pla és producte d'un procés metodològic d'avaluació participativa i de lògiques de participació horitzontal que han contribuït a reforçar vincles entre els mateixos agents.

BLOC 3

Marc Operatiu

3.1 OBJECTIUS DEL PLA: *el què*

Finalitat del pla

Garantir el dret a l'educació del conjunt d'infants i joves del municipi que es troben en l'etapa d'escolarització obligatòria i postobligatòria.

Objectius del pla

1

Objectiu general

Enfortir l'abordatge del fenomen de l'absentisme des d'una perspectiva comunitària i reconeixent la seva dimensió socioeducativa.

Objectius específics

- > Fer evidents i posar en pràctica els aprenentatges en matèria d'absentisme fets al llarg d'aquests darrers 20 anys al municipi.
- > Contribuir a una visió col·lectiva de l'absentisme en base a la coresponsabilitat dels agents socioeducatius, incloent-hi les persones joves i les famílies.
- > Enfortir l'èxit educatiu de les persones joves com a estratègia de prevenció de l'absentisme.

2

Objectiu general

Posar a l'abast de la comunitat educativa estratègies i recursos de diferent naturalesa per promoure un abordatge de l'absentisme global i comunitari.

Objectius específics

- > Enfortir els mecanismes que promouen la prevenció, l'acompanyament i la reincorporació de joves i famílies als centres educatius.
- > Dissenyar procediments i plans de treball col·laboratius que connectin agents i espais educatius.
- > Preveure eines d'avaluació compartida entre la comunitat educativa que permetin l'anàlisi col·lectiu del fenomen.

3.2 MESURES EN CLAU COMUNITÀRIA PER LA PREVENCIÓ I L'ABORDATGE DE L'ABSENTISME: *el com*

3.2.1. Fonts d'informació

Les pàgines següents proposen una sèrie d'actuacions en base a l'avaluació participativa portada a terme al Prat de Llobregat entre maig de 2021 i maig de 2022. Es fonamenta en la generació de resultats a partir de la combinació dels dos àmbits següents:

- > **Comissions locals:** un total de 9 comissions locals, dinamitzades pel Grup Liberi i amb construcció de coneixement compartit per part de totes les persones participants.
- > **Treball de camp:** resultats a partir de 19 entrevistes a 38 participants.

3.2.2. Llegenda d'icones

En la taula següent trobareu les diferents icones que acompanyen les mesures i que fan referència al moment d'aplicació de la mesura i als àmbits que l'estructuren.

Moment d'aplicació de la mesura	
Prevenir (P) l'absentisme per erradicar-lo	
Acompanyar (A) (mitigar) l'absentisme per minimitzar-lo	
Reincorporar (R) a la persona jove per transformar l'absentisme	

Àmbits que estructurin la mesura	
Per què?	
Com?	
Qui n'és el responsable i qui hi participa? Responsable: Actius que vetllen perquè es compleixi la mesura. Participa: Actius que s'impliquen en la mesura en diferents graus.	

3.2.3. Descripció de les mesures

A continuació presentem la taula 6, que ofereix una visió global del conjunt de mesures, identificant per a cada una el seu moment d'aplicació que, com s'ha explicat en el punt 2.1.1., són 3: **Prevenió (P)**, **Acompanyament (A)** i **Reincorporació (R)**, i alhora també els agents que són responsables o bé participants en aquestes mesures.

MESURA	(P) + 	(A) + 	(R) + 	ACTIUS	
BLOC 1. Fonaments i sostenibilitat				RESPONSABLES	PARTICIPANTS
1. Establir uns criteris comuns i compartits per a l'abordatge de l'absentisme	x	x	x	Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	Comissió local d'absentisme Professionals de l'àmbit de la salut mental
2. Distingir diferents escenaris d'intervenció i concretar la seva priorització.	x	x	x	Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	Direccions dels centres educatius Comissió local d'absentisme Infants Adolescents i joves Famílies
3. Prioritzar el treball preventiu	x			Professional referent de l'absentisme escolar	Equips educatius (CE) (coordinadors/es de cicle) Direccions dels centres educatius Famílies Adolescents i joves
4. Fer un ús adequat de les mesures restauratives o punitives		x	x	Direccions dels centres educatius Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	Comissió local d'absentisme
5. Promoure formacions comunitàries per un abordatge més efectiu de l'absentisme	x			Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Equips docents	Equips docents Tècnics i tècniques d'integració social Referents dels serveis socials bàsics Serveis d'intervenció socioeducativa Equips d'atenció psicopedagògica Agents socioeducatius de la comunitat Pla educatiu d'entorn
6. Valorar i reforçar els mecanismes d'avaluació relatius a l'absentisme	x			Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Comissió local d'absentisme	Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Equips educatius (CE) Equips d'atenció psicopedagògica Agents socioeducatius de la comunitat

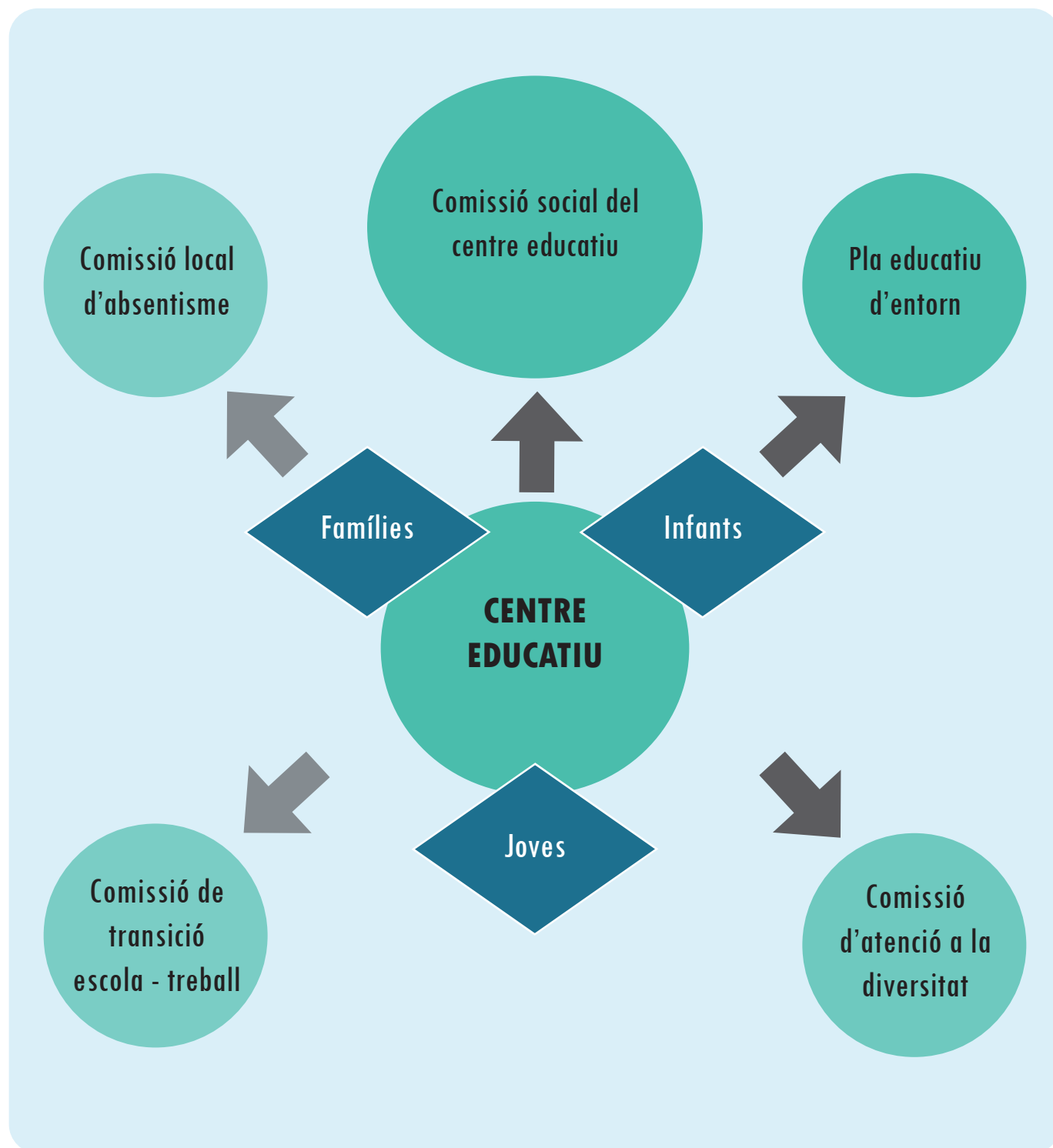
MESURA	(P) + 	(A) + 	(R) + 	ACTIUS	
BLOC 2. Connexions d'agents, espais i temps educatius				RESPONSABLES	PARTICIPANTS
7. Connectar temps, agents, espais i estratègies per promoure un abordatge integral i comunitari de l'absentisme	x	x	x	Equips educatius (CE) Serveis d'intervenció socioeducativa Agents socioeducatius de la comunitat Referents dels serveis socials bàsics Equips de medi obert	Tècnics i tècniques d'integració social Pla educatiu d'entorn
8. Redistribuir responsabilitats per contextualitzar les accions	x	x	x	Professional referent de l'absentisme escolar Equips educatius (CE) Agents socioeducatius de la comunitat Comissió d'atenció a la diversitat	Tècnics i tècniques d'integració social Referents dels serveis socials bàsics Equips de medi obert Comissió social del centre educatiu
9. Reforçar les Comissions Socials i/o d'Absentisme com espais estratègics per l'abordatge comunitari de l'absentisme	x			Direccions dels centres educatius Direcció dels Serveis d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Comissió social del centre educatiu	Comissió local d'absentisme Comissió d'atenció a la diversitat Comissió de transició escola-treball
10. Reforçar la connexió dels espais estratègics ja existents	x	x	x	Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	Direccions dels centres educatius Comissió local d'absentisme Referents dels serveis socials bàsics Serveis d'intervenció socioeducativa Equips d'atenció psicopedagògica Pla educatiu d'entorn
11. Treballar el vincle amb les famílies	x	x		Direccions dels centres educatius Referents dels serveis socials bàsics	Tècnics i tècniques d'integració social Serveis d'intervenció socioeducativa Equips d'atenció psicopedagògica Pla educatiu d'entorn Referent de la participació de famílies, Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Infants Adolescents i joves Famílies

MESURA	(P) + 	(A) + 	(R) + 	ACTIUS	
BLOC 3. Acció socioeducativa				RESPONSABLES	PARTICIPANTS
12. Treballar el vincle amb l'alumnat	x	x	x	Departament d'orientació (CE) Equips educatius (CE) Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya	Infants Adolescents i joves Famílies Agents socioeducatius de la comunitat
13. Reforçar l'acompanyament i orientació de l'alumnat com a estratègies de prevenció de l'absentisme	x	x		Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	Direccions dels centres educatius Comissió local d'absentisme Referents dels serveis socials bàsics Serveis d'intervenció socioeducativa Equips d'atenció psicopedagògica Pla educatiu d'entorn Servei NOE Assessoria acadèmica Punt d'informació juvenil Orientadora professional i formativa Promoció econòmica
14. Treballar la reincorporació als centres educatius de l'alumnat absentista			x	Comissió local d'absentisme Comissió social del centre educatiu	Infants Adolescents i joves Famílies Agents socioeducatius de la comunitat
15. Atendre el benestar emocional de l'alumnat i famílies com un factor clau per a la prevenció de l'absentisme	x			Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament de Salut de l'Ajuntament del Prat de Llobregat Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya	Professionals de l'àmbit de la salut mental Referents dels serveis socials bàsics Serveis d'intervenció socioeducativa Equips d'atenció psicopedagògica Equips educatius (CE) Infants Adolescents i joves Famílies

Taula 6. Descripció de les mesures, moment d'aplicació i agents involucrats.

3.2.4. Mapa d'actius: amb qui

L'esquema següent mostra en verd els espais de treball i en blau fosc els col·lectius amb els quals treballa cada centre educatiu.

Imatge 4. Espais de relació i col·lectius dels centres educatius.

A continuació, a la taula 7, es relacionen els diferents actius del territori i es detalla la tipologia d'implicació que tenen en cadascuna de les mesures del pla.

MAPA D'ACTIUS		RESPONSABLE	PARTICIPA
Serveis	Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya	1,2,5,6,10,13 i 15	
	Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat del Llobregat	1, 2, 4, 10 i 15	6
	Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat del Llobregat	1, 2, 9, 10 i 15	6
	Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya	15	
	Departament de Salut de l'Ajuntament del Prat del Llobregat	15	
	Referent participació famílies Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat		11
	Professionals de l'àmbit de la salut mental		1 i 15
	Referents serveis socials bàsics	7, 11 i 12	5, 8, 10 i 15
	Serveis d'intervenció socioeducativa	7	5, 10, 11 i 15
	Equips d'atenció psicopedagògica		5, 6, 10, 11 i 15
	Direccions dels centres educatius (CE)	4, 9 i 11	2, 3 i 10
	Equips educatius (Equips docents + altres figures professionals dels centres educatius)	7, 8 i 13	3, 6 i 15
	Equips docents (CE)	5 i 12	5
	Tècnics/ques integració social (CE)		5, 7, 8 i 11
	Departament d'orientació (CE)	12 i 13	
	Professional referent de l'absentisme escolar	3 i 8	
	Servei NOE (Noves Oportunitats Educatives)	13	
	Serveis d'orientació del territori: Assessories acadèmiques, Punt d'informació juvenil, Orientadora professional i formativa i Promoció econòmica	13	
	Equips de medi obert	7 i 12	8
	Agents socioeducatius de la comunitat (Entitats socioeducatives, extraescolars, temps educatiu de migdia, lleure educatiu, etc.)	7, 8 i 12	5, 6, 13 i 14
Espais de relació	Comissió local d'absentisme	6 i 14	1, 2, 4, 9 i 10
	Comissió social del centre educatiu	6 i 14	8
	Pla educatiu d'entorn		5, 7, 10 i 11
	Comissió d'atenció a la diversitat	8	9
	Comissió transició escola - treball		9
Col·lectius	Famílies		2, 3, 11, 12, 13, 14 i 15
	Infants		2, 11, 12, 13, 14 i 15
	Adolescents i joves		2, 3, 11, 12, 13, 14 i 15

Taula 7. Mapa d'actius del territori segons la implicació en les mesures. Font: Elaboració pròpia.

BLOC 1. FONAMENTS I SOSTENIBILITAT

	Mesura 1. Establir uns criteris comuns i compartits per a l'abordatge de l'absentisme (P) (A) (R) Objectius: O1.1 i O1.2
	<i>Per què?</i> > L'absentisme és un signe que requereix un abordatge sistèmic centrat a identificar les causes i problemàtiques que l'originen. > Cada alumne/a parteix d'unes necessitats diferents i cal que l'acció educativa s'emmarqui en un treball sistematitzat i de consens del conjunt d'agents socioeducatius. > Cal unificar els diferents conceptes i visions dels professionals al voltant de l'absentisme amb la possibilitat d'adaptar-los a la realitat de cada centre. > Necessitat de concretar una única definició del que es considera absentisme; si no, es produeix un factor de desajust, perquè el que per a uns professionals és una situació d'absentisme preocupant, per a uns altres no ho és. > Cal compartir els llenguatges i els diagnòstics.
	<i>Com?</i> > Des d'una visió conceptual, establir criteris comuns a partir de l'ús de categories, graus i conceptualitzacions. > Des d'una visió comprensiva, identificar les causes i factors de l'absentisme. > Des de l'avaluació, dissenyar i aplicar instruments que permetin: a) promoure la prevenció i un major acompanyament de l'absentisme, b) avaluar l'impacte de les accions i estratègies, c) sistematitzar el coneixement que es genera.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat <i>Qui hi participa:</i> > Comissió local d'absentisme > Professionals de l'àmbit de la salut mental

	Mesura 2. Distingir diferents escenaris d'intervenció i concretar la seva prioritització (P) (A) (R) Objectius: O1.1 i O1.2
	<i>Per què?</i> > El territori és ric i divers en serveis i recursos que permeten desenvolupar accions i derivacions a la comunitat mateixa. > Desequilibri entre el volum de casos i la seva complexitat i els recursos disponibles per fer-hi front. > La intervenció se centra sovint en les situacions més greus i complexes, i no tant davant aquell alumnat amb absentisme puntual o amb menys dificultats. > Un sistema de dades d'informació actualitzat ajuda a identificar què funciona i que no.
	<i>Com?</i> > Adaptar la realitat de cada centre a partir d'un projecte comú i que sigui interdependent amb el conjunt del territori. > Centrar-se en les necessitats de les persones joves i dels infants a partir de flexibilitzar les accions en l'àmbit de les places, horaris, recursos, etc. Aquesta flexibilització ha de quedar recollida en el PEI de l'alumne. > Implicar infants, joves i famílies en el disseny i implementació d'estratègies. Per exemple, tenint en compte al grup d'iguals com a possible font de detecció de situacions d'absentisme o de codisseny d'accions. > Promoure un sistema discrecional de base de dades actualitzat amb informació de l'alumnat (per exemple, el seu historial) i de les accions desenvolupades (per exemple, els resultats obtinguts).
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat <i>Qui hi participa:</i> > Direccions dels centres educatius > Comissió local d'absentisme > Infants > Adolescents i joves > Famílies

	Mesura 3. Prioritzar el treball preventiu (P) Objectius: O1.1, O1.2, O1.3 i O2.1
	<i>Per què?</i> > La prevenció és la via efectiva per abordar l'absentisme, ja que s'evita l'aparició de processos més complexos. > Implicar els agents educatius de l'ecosistema afavoreix una visió compartida, col·laborativa i de reconeixement. > Si bé les accions preventives acostumen a posar el focus en l'últim cicle de primària i l'inici de secundària, per tenir més efectivitat s'haurien d'iniciar abans.
	<i>Com?</i> > Iniciar la prevenció durant l'etapa d'educació infantil i reforçar-la durant el primer cicle de primària. > Durant l'etapa d'educació infantil i primària, centrar la intervenció en l'àmbit de les famílies i la seva relació amb el sistema educatiu, per exemple a través de l'organització de jornades o taules rodones amb les famílies com a protagonistes. > Durant l'etapa d'educació secundària, situar l'alumnat al centre de la intervenció, a través de les seves capacitats i decisions. > Potenciar la corresponsabilitat dels claustres dels centres en la construcció del vincle amb les famílies i els joves. > Visibilitzar, sistematitzar i compartir les accions preventives que es fan de manera més informal o espontània. > Desenvolupar accions en relació amb la prevenció promogudes des dels grups de treball del pla educatiu d'entorn.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Professional referent de l'absentisme escolar <i>Qui hi participa:</i> > Equips educatius (CE) (coordinadors/es de cicle) > Direccions dels centres educatius > Famílies > Adolescents i joves

	Mesura 4. Fer un ús adequat de les mesures restauratives o punitives (A) (R) Objectius: O1.2 i O2.1
	<i>Per què?</i> > Les accions punitives són efectives, sobretot, davant l'absentisme esporàdic. A la resta de situacions no acostumen a ser-ho, ja que no incideixen en les causes que originen l'absentisme. > La mirada individual, comprensiva i sistèmica acostuma a ser efectiva. > Les mesures sancionadores amb funció educativa són aquelles que fomenten la recuperació i les oportunitats d'aprenentatge als perfils d'alumnat absentista.
	<i>Com?</i> > Promoure mesures restauratives a partir de l'acompanyament i la despenalització. > Clarificar qui aplica i com les mesures punitives. > Preveure mecanismes per a fer seguiment del circuit punitiu des del seu inici fins al desenllaç. > Mesurar els resultats que generen tant les accions punitives com les restauratives. > Fer la transició cap a un sistema eminentment restauratiu. > Fer pedagogia sobre quin és el paper i el rol dels centres davant de les situacions d'absentisme, per teixir aliances i vincles entre centre, famílies i entorn.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Direccions dels centres educatius > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat <i>Qui hi participa:</i> > Comissió local d'absentisme

	Mesura 5. Promoure formacions comunitàries per a un abordatge més efectiu de l'absentisme (P) Objectius: O1.1, O1.2 i O2.2
	<i>Per què?</i> > Promouen relacions interpersonals que faciliten el reconeixement. > Permeten que diferents agents comparteixin estratègies i pràctiques de referència davant reptes compartits. > Evidencien i generen visió col·lectiva davant la complexitat de l'absentisme. > Per atendre la diversitat a l'aula, connectades al territori i amb sentit per a la funció professional.
	<i>Com?</i> > Promoure espais formatius (almenys dos a l'any) en què participin diferents perfils professionals. Per exemple, professorat, TIS, educador/es socials o monitor/es, tots ells amb capacitat per incidir en la prevenció de l'absentisme. > Incorporar temàtiques transversals que directament o indirectament tenen relació amb l'absentisme i aprofitar com a recurs d'aprenentatge les pràctiques inspiradores ja existents al territori. > Incidir en l'enriquiment d'una mirada àmplia, comprensiva, comunitària i desculpabilitzadora de joves i famílies sobre l'absentisme
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Equips docents <i>Qui hi participa:</i> > Equips docents > Tècnics i tècniques d'integració social > Referents dels serveis socials bàsics > Serveis d'intervenció socioeducativa > Equips d'atenció psicopedagògica > Agents socioeducatius de la comunitat > Pla educatiu d'entorn

	Mesura 6. Valorar i reforçar els mecanismes d'avaluació relatius a l'absentisme (P) Objectius: O1.1 i O2.3
	<i>Per què?</i> > Existeixen dificultats per sistematitzar i avaluar l'absentisme i les accions per combatre'l. > Per a la comprensió d'un fenomen complex com l'absentisme són necessàries dades i coneixement que orientin amb precisió les actuacions. > És una condició per avaluar amb qualitat disposar d'indicadors compartits i reconeguts
	<i>Com?</i> > Dissenyar i aplicar mecanismes d'avaluació que des d'una base comunitària abordin l'impacte de les accions que hi ha al territori. Per exemple, tenint en compte el conjunt de recursos i serveis, etapes educatives, joves i famílies o la diversitat de perfils professionals. > Disposar d'indicadors qualitatius i quantitatius per a l'avaluació de l'absentisme. > Incorporar als processos d'avaluació el coneixement dels diferents agents implicats. > Sistematitzar i compartir les dades i resultats amb l'objectiu d'establir mecanismes comuns d'intervenció. > Convocar una reunió anual d'avaluació del curs en què participin totes les comissions socials.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Comissió local d'absentisme <i>Qui hi participa:</i> > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Equips educatius (CE) > Equips d'atenció psicopedagògica > Agents socioeducatius de la comunitat

BLOC 2. CONNEXIONS D'AGENTS, ESPAIS I TEMPS EDUCATIUS

	Mesura 7. Connectar temps, agents, espais i estratègies per promoure un abordatge integral i comunitari de l'absentisme (P) (A) (R) Objectius: O1.2, O1.3, O2.1 i O2.2
	<i>Per què?</i> > La visió educativa 360 afavoreix un abordatge integral i comunitari de l'absentisme. Concretament: > Parteix de la interdependència de temps, agents, espais i estratègies. > Considera que els processos educatius són una responsabilitat compartida. > Reconeix com a valuosos els aprenentatges que tenen lloc dins i fora el temps lectiu. > Hi ha condicions que afavoreixen les connexions d'agents i espais educatius: > Conèixer allò que es fa en l'àmbit de l'absentisme. > Reconèixer el seu valor educatiu i diferents formes d'intervenir. > Davant un repte comú com és l'absentisme, identificar objectius comuns i dissenyar accions compartides. > Atendre aspectes de governança per al seu abordatge. Per exemple: > Estructurar el treball en xarxa a partir d'espais estables de coordinació que generin lògiques d'interdependència. Atendre a la motivació dels professionals per a participar en noves propostes que vagin apareixent. > Atendre l'obertura o adaptació dels projectes i serveis als canvis necessaris en funció de les necessitats. > Atendre aspectes de governança per al seu abordatge. Per exemple: > La desatenció d'aspectes de governança dificulten les connexions d'agents i espais educatius: > Fer del treball en xarxa una tasca excessivament llarga, feixuga o poc concreta en termes de resultats. > Aplicar un model de treball en xarxa no promotor de la coresponsabilitat (no s'assumeix la coordinació d'accions). > No preveure com superar les dificultats per establir horaris de coordinació entre professionals de diferents contextos educatius.

Com?

- > **Conèixer** les figures i funcions dels referents de l'alumnat (context formal i no formal).
- > Des d'una visió global i d'interdependència pedagògica, definir quines **metodologies i estratègies** es poden **compartir**.
- > Des de la visió conjunta dels agents educatius, reconstruir els itineraris d'aprenentatge.
- > Des dels centres educatius, dissenyar **itineraris educatius personalitzats i flexibles**.
- > Posar en valor la figura dels **connectors comunitaris** contemplats dins el **pla educatiu d'entorn**. Concretament, contribueixen a fer que diferents agents es connectin, comparteixin objectius, estratègies, visions o horaris.
- > Enriquir les accions a través de la tasca dels **equips de medi obert**, com a coneixedors i participants dels contextos formal i no formal.
- > Atendre **aspectes de governança** per a l'establiment de marcs de treball compartit. Per exemple, disposar d'un calendari previ en el marc del pla de treball, establir els objectius dels espais de connexió, concretar la seva temporalitat o distribuir tasques i responsabilitats.

Qui hi està implicat?

Responsable:

- > Equips educatius (CE)
- > Serveis d'intervenció socioeducativa
- > Agents socioeducatius de la comunitat
- > Referents dels serveis socials bàsics
- > Equips de medi obert

Qui hi participa:

- > Tècnics i tècniques d'integració social
- > Pla educatiu d'entorn

	Mesura 8. Redistribuir responsabilitats per contextualitzar les accions (P) (A) (R) Objectius: O1.2 i O2.2
	<i>Per què?</i> > Els professionals construeixen interdependències i responsabilitats compartides, però la mateixa responsabilitat es dilueix si no es preveuen mecanismes o figures per al retiment de comptes. > La manca de temps entre els professionals esdevé una condició que dificulta l'abordatge comunitari de l'absentisme.
	<i>Com?</i> > Impulsar la figura del professional referent de l'absentisme escolar dins els centres educatius i entitats o serveis socioeducatius. > Promoure un espai de relació entre les diferents figures d'absentisme de l'ecosistema. > Davant qualsevol indicatiu o situació d'absentisme, caldria la connexió des del servei socioeducatiu de referència amb el centre educatiu i viceversa.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Professional referent de l'absentisme escolar > Equips educatius (CE) > Agents socioeducatius de la comunitat > Comissió d'atenció a la diversitat <i>Qui hi participa:</i> > Tècnics i tècniques d'integració social > Referents dels serveis socials bàsics > Equips de medi obert > Comissió social del centre educatiu

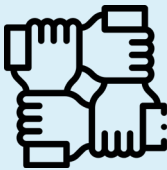
	Mesura 9. Reforçar les comissions socials i d'absentisme com a espais estratègics per a l'abordatge comunitari de l'absentisme (P) Objectius: O1.2, O2.1 i O2.2
	<i>Per què?</i> > Les comissions socials són espais rellevants, ja que permeten compartir visions i aspectes de valor en relació amb la intervenció i avaluació de l'absentisme. > Cada centre educatiu mostra una realitat i aborda l'absentisme de manera singular, i les comissions socials permeten unificar pautes entre agents i serveis. > L'atenció i acompanyament a la diversitat té a veure amb la prevenció de l'absentisme.
	<i>Com?</i> > Promoure l'ús de les comissions socials i de les comissions d'absentisme com a espais on compartir estratègies i experiències per a la prevenció i abordatge comunitari de l'absentisme. > També, com a espais per unificar pautes d'intervenció, tant dins el centre educatiu com amb la resta d'agents i serveis de la comunitat. > Preveure la connexió i coordinació entre la comissió social, la comissió d'atenció a la diversitat i la comissió de transició escola - treball. > Establir, des de la comissió social, mecanismes de coordinació amb la comissió d'atenció a la diversitat. > Enfortir, des de la comissió social, la relació directa amb els diferents espais socioeducatius de la comunitat.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Direccions dels centres educatius > Direcció dels Serveis d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Comissió social del centre educatiu <i>Qui hi participa:</i> > Comissió local d'absentisme > Comissió d'atenció a la diversitat > Comissió de transició escola - treball

	Mesura 10. Reforçar la connexió dels espais estratègics ja existents (P) (A) (R) Objectius: O1.2 i O2.2
	<i>Per què?</i> > Les comissions del pla local d'absentisme esdevenen espais de treball i de reflexió molt útils per a la comprensió, prevenció i abordatge de l'absentisme. > El pla educatiu d'entorn és una eina molt eficaç i amb capacitat d'incidir en el territori. Connectar-lo amb el fenomen de l'absentisme facilita l'anàlisi del context de l'alumne per promoure pràctiques eficients vers l'absentisme.
	<i>Com?</i> > Concebre i impulsar les comissions del pla local d'absentisme com a espais de debat, autocrítica i reflexió, més enllà del traspàs d'informació. > Connectar els objectius i accions del pla educatiu d'entorn amb els agents i accions dels professionals que formen part del pla local d'absentisme. > Preveure espais de relació comunitària perquè les direccions dels centres comparteixin el treball i les estructures del pla educatiu d'entorn.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat <i>Qui hi participa:</i> > Direccions dels centres educatius > Comissió local d'absentisme > Referents dels serveis socials bàsics > Serveis d'intervenció socioeducativa > Equips d'atenció psicopedagògica > Pla educatiu d'entorn

 	Mesura 11. Treballar el vincle amb les famílies Objectius: 01.2 i 02.1
	<i>Per què?</i> > Aproximar-se a les famílies des de la comprensió i el reconeixement, i no des de l'estigma o el prejudici, millora la relació entre la família i l'escola. > El vincle amb les famílies, concebut des d'un reconeixement bidireccional, contribueix a fer que les famílies reforcin el seu sentiment de pertinença a l'univers escolar i als processos educatius. > La manera de comunicar-se amb les famílies les apropa o distanca de l'àmbit socioeducatiu. > Existeixen nombroses experiències educatives que incorporen els elements esmentats i són valorades com a positives. > Hi ha famílies que reclamen eines, assessorament i suport davant l'educació dels seus fills i filles. > Cal avançar en el reconeixement de la cultura del poble gitano dins l'univers escolar. > Reconèixer que existeix un conflicte social amb minories culturals contribueix a l'abordatge del fenomen.
	<i>Com?</i> > Potenciar una comprensió àmplia i fonamentada del fenomen de l'absentisme. Des d'una visió antropològica, conèixer i comprendre la cultura i context de referència de les famílies de l'alumnat. > Oferir suport a les famílies davant l'educació i criança dels seus fills i filles. > Atendre a aspectes comunicatius i de respecte que garanteixin una bona relació entre l'escola i la família. > Promoure el treball i la relació individualitzada amb les famílies. > Aproximar a les famílies i joves la figura dels promotors escolars.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Direccions dels centres educatius > Referents dels serveis socials bàsics <i>Qui hi participa:</i> > Tècnics i tècniques d'integració social > Serveis d'intervenció socioeducativa > Equips d'atenció psicopedagògica > Pla educatiu d'entorn > Referent de participació de les famílies del Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Infants > Adolescents i joves > Famílies

BLOC 3. ACCIÓ SOCIOEDUCATIVA

	Mesura 12. Treballar el vincle amb l'alumnat (P) (A) (R) Objectius: O1.2, O1.3 i O2.1
	<i>Per què?</i> > El vincle entre els agents educatius i l'alumnat afavoreix l'aprenentatge amb sentit i valor personal d'infants i joves. > S'evidencia que infants i joves valoren positivament els professionals que treballen a partir del vincle. > Tant la família com la xarxa d'amistats de l'alumnat desenvolupen un paper central a la seva vida. > Cal prendre consciència de quines accions generen adhesió entre l'alumnat i el centre educatiu i quines generen desconnexió. > Els centres coneixen quines actuacions pròpies generen bons resultats, però existeix la inquietud d'aprendre d'actuacions d'altres centres. > Oferir possibilitats d'elecció a l'alumnat respecte a la tipologia d'aprenentatge no només genera motivació sinó que també afavoreix el vincle.
	<i>Com?</i> > Reconèixer i aprendre de la tasca d'agents i espais que generen vincle amb l'alumnat. Per exemple, els tècnics i tècniques d'integració social, educadors i educadores socials, promotors escolars, equips de medi obert, o els espais de tutoria individualitzada o «l'acció tutorial intensa». > En base a la singularitat de cada situació, compartir amb l'alumne i la seva família l'estratègia de prevenció de l'absentisme. > Reconèixer la xarxa d'amistats dels alumnes en situació d'absentisme com a recurs de treball per a la seva reincorporació.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'orientació (CE) > Equips docents (CE) > Referents de serveis socials bàsics > Agents socioeducatius de la comunitat > Equips de medi obert <i>Qui hi participa:</i> > Infants > Adolescents i joves > Famílies

 	Mesura 13. Reforçar l'acompanyament i l'orientació de l'alumnat com a estratègia de prevenció de l'absentisme (P) (A) Objectius: O1.3, O2.1 i O2.2
	<i>Per què?</i> > L'atenció i l'acompanyament de l'alumnat i les seves famílies a partir de l'orientació educativa, laboral i personal esdevé un factor clau per a la prevenció de l'absentisme. > L'orientació necessita les condicions necessàries perquè l'abordatge de l'absentisme sigui personalitzat segons l'etapa educativa i les necessitats i potencialitats de cada alumne i de cada família. > L'elecció d'itineraris educatius amb poc coneixement de la realitat esdevé un factor de risc per a la desvinculació de l'alumnat del seu procés acadèmic. > Sovint les expectatives projectades sobre un o una jove no es corresponen amb les seves potencialitats.
	<i>Com?</i> > Reforçar els sistemes d'orientació i acompanyament en l'elecció d'itineraris acadèmics. > Millorar la motivació de l'alumnat i les seves famílies a través d'una orientació més personalitzada entorn d'aspectes educatius, laboral i personals. > Relacionar les expectatives personals, familiars i del centre mateix amb la realitat i les possibilitats de l'alumnat. > Reforçar l'oferta acadèmica del territori per fomentar les possibilitats d'orientació, acompanyament i manteniment. Aquesta millora ha de ser fruit d'un diàleg entre les demandes i les motivacions i sustentada en una detecció de necessitats.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'orientació (CE) > Equips educatius (CE) > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Servei NOE > Assessoria acadèmica > Punt d'informació juvenil > Orientadora professional i formativa > Promoció econòmica <i>Qui hi participa:</i> > Infants > Adolescents i joves > Famílies > Agents socioeducatius de la comunitat

	Mesura 14. Treballar la reincorporació als centres educatius de l'alumnat absentista (R) Objectius: O2.1 i O2.2
	<i>Per què?</i> > El nivell acadèmic i l'absentisme de llarga durada són factors que dificulten la reincorporació dels i les joves al centre educatiu. > L'alumnat amb absentisme de llarga durada quan torna al centre acostuma a estar aïllat socialment i aquest factor dificulta la seva reconexió amb l'univers escolar. > L'existència d'aquesta desubicació acadèmica i personal, sovint, genera disfuncions a l'aula que en un breu període de temps suposen sancions. > Manquen eines per vincular i acompanyar aquest perfil d'alumnat al centre i la seva revinculació definitiva.
	<i>Com?</i> > Revisar i reforçar el pla de retorn a l'escolaritat a través de la participació de la comissió local d'absentisme i també de la comissió social de cada centre. > Revisar i reforçar els espais o programes de diversificació curricular. > Atendre al vincle com a condició perquè la reincorporació al centre educatiu es faci des d'un acompanyament amb sentit per a l'alumnat. > Canviar la mirada punitivista vers l'absentisme entre els equips educatius. > Atendre la vinculació de l'alumnat amb altres espais educatius per a compensar la manca d'aprenentatge de l'alumnat. > Aprofitar les guàrdies o aquells recursos que el centre pugui alliberar per reforçar el vincle amb l'alumnat.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Comissió local d'absentisme > Comissió social del centre educatiu <i>Qui hi participa:</i> > Infants > Adolescents i joves > Famílies > Agents socioeducatius de la comunitat

	Mesura 15. Atendre el benestar emocional de l'alumnat i de les famílies com un factor clau per a la prevenció de l'absentisme (P) Objectius: O1.2 i O2.1
	<i>Per què?</i> > L'atenció al benestar emocional dels infants i joves és urgent i cal destinar-hi recursos, professionals, formació i atenció especialitzada. > La salut mental i el benestar emocional són factors relacionats amb l'absentisme, i l'abordatge actual necessita revisió i enfortiment. > Si bé hi ha esforços dels professionals per situar la salut mental al centre de l'acció educativa, cal que sigui un element compartit entre el conjunt de professionals. > Els centres educatius han de gestionar les emocions, però l'atenció a la salut mental s'ha d'abordar conjuntament amb professionals de la salut i des d'una visió comunitària
	<i>Com?</i> > Treballar a l'aula aspectes relacionats amb la salut mental i visibilitzar-ne la problemàtica. > Implicar els professionals de la salut mental en els espais de treball socioeducatiu. > Revisar i reforçar l'atenció i acompanyament que ofereixen els serveis externs, com per exemple el CSMIJ. > Treballar el vincle amb la família pot afavorir la comprensió del fenomen i el benestar de l'alumnat. > Tenir en compte la feina de serveis com l'EAP en aquest abordatge.
	<i>Qui hi està implicat?</i> <i>Responsable:</i> > Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya > Departament d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament de Salut de l'Ajuntament del Prat de Llobregat > Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya <i>Qui hi participa:</i> > Professionals de l'àmbit de la salut mental > Referents dels serveis socials bàsics > Serveis d'intervenció socioeducativa > Equips d'atenció psicopedagògica > Equips educatius (CE) > Infants > Adolescents i joves > Famílies

3.2.5. Orientacions per a l'aplicació de les mesures

Un cop presentades les mesures elaborades en el procés participatiu, es presenten les orientacions específiques per al desplegament de cada mesura. Es tracta **d'eines, recursos i accions molt concretes i pràctiques que donen resposta a com desenvolupar la totalitat d'aquest pla local.**

MESURA	ORIENTACIONS
BLOC 1. Fonaments i sostenibilitat	
Mesura 1. Establir uns criteris comuns i compar-tits per a l'abordatge de l'absentisme	Orientació 1 > Basar-se en les referències existents (Generalitat, 2019) per a l'establiment dels criteris comuns. Vegeu l'apartat 2.1.1. del pla. Orientació 2 > Preveure decisions entorn de la governança: qui, quan i com s'aplicaran els criteris. Orientació 3 > Impulsar el disseny i aplicació d'un dispositiu d'avaluació de les accions i estratègies d'absentisme incloses en el pla local de prevenció de l'absentisme en clau comunitària. Orientació 4 > Disposar d'una eina que faciliti a les comissions socials i a les comissions d'absentisme l'anàlisi dels factors etiològics de l'absentisme, per tal de definir una estratègia d'actuació individualitzada. > Aquesta eina pot ser compartida amb els recursos de transició per tal de compartir els factors etiològics que han determinat el pla de treball determinat. Orientació 5 > Definir com es fa la valoració i la intervenció amb mirada comunitària, establint línies d'actuació i agents implicats. Cal recollir si s'estableixen cites i entrevistes amb famílies, qui i quan les fa i amb quin contingut, si cal fer visites a domicili...

Mesura 2. Distingir diferents escenaris d'intervenció i concretar-ne la prioritització

Orientació 1

- > **Preveure espais** perquè els diferents centres educatius **comparteixin** criteris, estratègies i accions de flexibilització amb l'alumnat i pràctiques de prevenció entre iguals. Preveure també la participació d'altres agents educatius i la seva vinculació amb espais de relació tècnica. Vegeu l'«Annex 7. Recursos per a la posada en pràctica de mesures»

Orientació 2

- > En el disseny d'intervencions, tenir en compte la perspectiva de gènere com a actuació diferencial a emprendre independentment del context.

Orientació 3

- > Dissenyar un **sistema discrecional de base de dades** entorn de l'absentisme partint de l'aplicació existent. Preveure: qui el crearà, qui hi tindrà accés, com es mantindrà, etc.
- > Valorar la seva **vinculació o inclusió dins el sistema d'informació social d'atenció a persones**, globalitzat per al conjunt de departaments de l'Ajuntament.

Mesura 3. Prioritzar el treball preventiu

Orientació 1

- > Incorporar l'àmbit de l'absentisme dins els mecanismes de **coordinació entre l'educació infantil i el primer cicle de primària**.
- > **Impulsar mecanismes de coordinació** en aquells casos que no existeixin.

Orientació 2

- > Partir de les **iniciatives ja existents** davant el reforç de la relació de les famílies durant l'etapa d'infantil i primària.

Orientació 3

- > **Compartir estratègies** entre centres educatius i altres agents educatius que permeten la **construcció de vincles** amb l'alumnat i les famílies.

Orientació 4

- > **Compartir estratègies** entre centres educatius i altres agents educatius que promouen la **prevenció de l'absentisme** a nivell informal o espontani.

Mesura 4. Fer un ús adequat de les mesures restauratives o punitives

Orientació 5

- > Vincular i enriquir les accions de prevenció de l'absentisme des dels **espais o grups de treball del pla educatiu d'entorn**.

Orientació 6

- > **Nomenar un o una professional referent de l'absentisme** a cada centre educatiu. Cada centre decideix qui serà aquesta persona, que realitza un procés diagnòstic de cada situació i articula el dispositiu d'accions a desenvolupar. També es preveuen funcions comunes entre els centres educatius que formen part de la comissió local d'absentisme.

Orientació 1

- > Generar un **repositori de mesures restauratives** davant l'absentisme. És recomanable que inclogui condicions i criteris d'aplicació, així com aprenentatges fets.

Orientació 2

- > Dissenyar i socialitzar el **circuit de seguiment** que s'activa durant una situació d'absentisme.

Orientació 3

- > Incorporar dins el disseny de **l'avaluació** (mesura 1, orientació 3) l'impacte dels resultats de les mesures **segons la seva naturalesa** (punitiva o restaurativa).

Orientació 4

- > Promoure **formacions comunitàries** entorn de l'aplicació de **mesures restauratives** davant l'absentisme.

Orientació 5

- > Preveure la implicació del circuit de noves oportunitats (NOE) de la ciutat del Prat de Llobregat en la construcció de l'itinerari formatiu individualitzat.

Orientació 6

- > Tenir present el «**Protocol d'àmbit comunitari** de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme» del Departament d'Educació. Vegeu l'apartat 2.1.2.

	Orientació 7 > Dissenyar entre els membres de la comissió local mecanismes de seguiment dels circuits punitiu i restauratiu, així com un control de la freqüència d'ús d'aquestes mesures.
Mesura 5. Promoure formacions comunitàries per a un abordatge més efectiu de l'absentisme	Orientació 1 > Dissenyar dos espais formatius d'aplicació durant el curs acadèmic a partir de temàtiques que, relacionades amb l'absentisme, interpel·lin el conjunt de la comunitat socioeducativa. Els equips docents poden elaborar la proposta de continguts. Orientació 2 > Emmarcar o vincular les formacions als seminaris de docents que promou el pla educatiu d'entorn. > Relacionar o establir un calendari conjunt amb altres formacions que tinguin relació amb els CE, com ara formacions de salut, del Departament de la Generalitat o de la Xarxa d'Orientació del Prat.
Mesura 6. Valorar i reforçar els mecanismes d'avaluació relatius a l'absentisme	Orientació 1 > Vincular aquesta mesura a les orientacions 1 i 4 de la mesura 1. > Vincular aquesta mesura a l'orientació 2 de la mesura 2. Orientació 2 > Implicar la comunitat socioeducativa en l'aplicació de l'avaluació continuada de les accions del pla local de prevenció de l'absentisme en clau comunitària. Orientació 3 > Preveure espais compartits periòdics que permetin sistematitzar i compartir coneixement. Orientació 4 > Preveure espais o instàncies periòdiques per al retiment de comptes.

BLOC 2. Connexions d'agents, espais i temps educatius**Mesura 7. Connectar temps, agents, espais i estratègies per promoure un abordatge integral i comunitari de l'absentisme****Orientació 1**

- > Per a la posada en pràctica d'**itineraris educatius personalitzats** i **flexibles**, tenir en compte: a) incorporar la **connexió d'agents educatius** formals i no formals. Per exemple, davant la situació d'un jove que acudirà a un equipament de la ciutat, avisar des del centre educatiu per tal de promoure'n l'acollida i el vincle; b) partir dels interessos i motivacions de l'alumnat; c) generar dins el centre un grup flexible d'alumnat en situació d'absentisme.

Orientació 2

- > Crear un **directori dels professionals** referents d'absentisme dels diferents centres educatius i entitats socioeducatives.

Orientació 3

- > Impulsar **espais formatius comunitaris** per a l'anàlisi i reconstrucció dels itineraris d'aprenentatge de l'alumnat. Compartir també estratègies que permetin la vinculació entre els temps educatius.

Orientació 4

- > Dissenyar i aplicar una estratègia que vinculi el desplegament de la mesura amb la **figura** dels connectors previstos dins el **pla educatiu d'entorn** i amb els recursos que es desenvolupen en el mateix pla.

Orientació 5

- > Sumar esforços perquè des de **diferents àrees o serveis de l'Ajuntament** (medi obert, acció comunitària, serveis socials bàsics i Pla Jove) es contribueixi a comptar amb figures de connexió comunitària.

Orientació 6

- > Impulsar l'inici del circuit de noves oportunitats educatives durant tot el curs de 4t d'ESO, com una manera de millorar la transició als estudis postobligatoris i donar suport en la tasca d'orientació.

Mesura 8. Redistribuir responsabilitats per contextualitzar les accions

Orientació 1

- > Les **funcions de la figura responsable de la lluita contra l'absentisme** dins els centres educatius poden ser: a) referent de la situació d'absentisme; b) impulsar la concreció d'un pla de treball; c) conèixer els àmbits personal, educatiu i familiar de l'alumne/a; d) encarregat de distribuir tasques i assegurar la coresponsabilitat; e) connectar la situació d'absentisme a la comissió social del centre; f) explorar si l'alumne/a està vinculat o participa en un altre espai socioeducatiu a l'àmbit no formal i connectar-s'hi.

Mesura 9. Reforçar les comissions socials i d'absentisme com a espais estratègics per a l'abordatge comunitari de l'absentisme

Orientació 1

- > Dissenyar ad hoc a cada centre educatiu **el sistema de relacions** entre l'absentisme i els espais de governança vinculats (comissió social, comissió d'absentisme, comissió d'atenció a la diversitat, comissió de transició escola - treball).

Orientació 2

- > Disposar d'un **instrument** que faciliti a les comissions socials i d'absentisme **l'anàlisi dels factors etiològics de l'absentisme**, per tal de definir una estratègia d'actuació individualitzada.

Orientació 3

- > Impulsar estratègies per a fomentar la **participació i el reconeixement** dins les comissions socials d'agents i serveis socioeducatius de la comunitat, establint criteris sobre el rol i les responsabilitats dels agents que hi participin.

Mesura 10. Reforçar la connexió dels espais estratègics ja existents

Orientació 6

- > Promoure un **espai de treball entre professionals** del pla educatiu d'entorn i el pla local d'absentisme per tal d'articular i implementar una agenda comuna de treball entorn de l'absentisme.

Orientació 2

- > Preveure quins són els **professionals que han de fer de connectors entre** el pla educatiu d'entorn i les comissions del pla local d'absentisme.

Mesura 11. Treballar el vincle amb les famílies

Orientació 3

- > Treballar perquè les comissions del pla local d'absentisme i el pla educatiu d'entorn abordin l'absentisme amb **criteris comuns**. Per exemple, a través de seminaris de formació oberts al conjunt d'agents educatius.

Orientació 4

- > **Difondre a la comunitat socioeducativa** la tasca que realitzen el pla educatiu d'entorn i les comissions del pla local d'absentisme. Per exemple, a partir dels espais comunitaris ja existents.

Orientació 1

- > **Impulsar formacions comunitàries** que permetin:
 - a) comprendre la influència que exerceixen sobre els i les joves les dinàmiques de poder, creences i expectatives de la comunitat de referència; b) prendre consciència de la fragilitat del vincle família-escola.

Orientació 2

- > Potenciar i vincular-se a les **iniciatives** que en l'àmbit de la relació família-escola ja es desenvolupen a **l'ecosistema**.

Orientació 3

- > Posar en pràctica **estratègies que reforcin la relació família-escola**. Per exemple: a) posar en pràctica llenguatges positius i comprensius vers les famílies; b) crear complicitats amb famílies i joves per treballar l'escolta activa, el sentiment de pertinença i els vincles; c) garantir espais de relació segurs, de confiança, inclusius i horitzontals; d) promoure espais de relació codissenyats entre diferents professionals i les famílies.

Orientació 4

- > Compartir estratègies que fonamentin la **relació individualitzada amb les famílies**.

Orientació 5

- > Aproximar la figura dels **promotors escolars** als centres educatius i a les famílies per tal que coneguin les seves funcions i metodologia de treball.

Orientació 6

- > Incorporar al marc **del traspàs entre primària i secundària** la situació familiar de l'alumnat.

BLOC 3. Acció socioeducativa**Mesura 12. Treballar el vincle amb l'alumnat****Orientació 1**

- > Proposar **estratègies d'aprenentatge vivencial** i connectat amb les capacitats d'infants i joves per tal de fomentar la seva autonomia de decisió.

Orientació 2

- > Possibilitar l'**orientació entre iguals i entre famílies** per tal de fomentar referents positius. Incloure-hi també la mentoria com a recurs.

Orientació 3

- > Impulsar **formacions comunitàries** que incorporin en els seus continguts l'**anàlisi del vincle** com a eina de prevenció de l'absentisme. Per exemple, la seva cartografia: què, per què, com, quan o amb qui.

Mesura 13. Reforçar l'acompanyament i orientació de l'alumnat com a estratègies de prevenció de l'absentisme**Orientació 1**

- > **Orientar a partir del vincle** i aprofitar aquest treball per basar l'orientació mateixa en un coneixement més gran de la persona.

Orientació 2

- > Preveure **espais d'intercanvi** entre centres educatius sobre estratègies d'orientació per a la prevenció de l'absentisme.
Incorporar l'orientació personalitzada en la tasca de la comissió de transició escola-treball, a partir del circuit de noves oportunitats educatives que s'inicia a 4t d'ESO per fer un treball transversal més enllà d'una reunió puntual.

Mesura 14. Treballar la reincorporació als centres educatius de l'alumnat absentista

Orientació 1

- > Preveure dins de cada **pla de retorn a l'escolaritat** aspectes com ara: a) dimensió personalitzada;ç b) compartits i pactats amb la família i la xarxa relacional.

Orientació 2

- > Preveure dins els **espais o programes de diversificació curricular** aspectes com ara: la presencialitat, la modificació d'horaris i la incorporació de nous perfils professionals. Tenir present el marc del Conveni Ciutat del Prat (Ajuntament-Generalitat).

Orientació 3

- > Coordinar-se des d'una lògica d'interdependència amb els **espais educatius** amb què està vinculat l'alumnat. Per exemple, espais de reforç socioacadèmic, entitats socioeducatives, culturals, esportives, etc.

Orientació 4

- > Formalitzar **itineraris educatius per al retorn** que incloguin aspectes com ara: concreció de les condicions, canals de comunicació, espais de cotutorització i coordinació amb altres agents.

Mesura 15. Atendre el benestar emocional de l'alumnat i de les famílies com un factor clau per a la prevenció de l'absentisme

Orientació 1

- > Per a la implicació dels professionals de la salut mental, partir del **reconeixement dels espais existents**: taulaç de salut mental comunitària, espai Situa't, SOAF, suport psicològic per a persones adultes, assessoria d'orientació personal (El Lloro) i antenes joves.
- > Aquestes necessitats coincideixen amb les detectades pels espais de treball postobligatori. En aquest sentit, seria interessant connectar les necessitats i impulsar processos compartits per ser més eficients i tenir més impacte.

Orientació 2

- > Millorar o incorporar el treball de la gestió i el benestar emocional en el projecte educatiu de centre, treballant aquests aspectes de forma transversal.

Orientació 3

- > Ampliar el vincle amb la família i facilitar orientacions i derivacions sempre que calgui.

BLOC 4

Marc de Referències Inspiradores

4.1 GLOSSARI

Abandonament escolar

El cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria. (Departament d'Educació, 2019, p. 5).

Abandonament escolar prematur

Es defineix l'abandonament escolar prematur (AEP) com la proporció de persones entre 18 i 24 anys que no segueixen uns estudis reglats i que no han assolit cap titulació acadèmica per sobre de la secundària inferior (a Espanya, l'ESO). (Puig, M., 2015, p. 4)

Absentisme intermitent

Es produeix a temporades (incloent-hi les absències per vacances fora de temporada, especialment famílies d'origen immigrant) o en franges horàries determinades (impuntualitat a primera hora del matí o de la tarda). Les absències intermitents per motius de salut sense justificant mèdic també s'hi inclouen. (Consorci d'Educació de Barcelona, 2019,p. 28).

Alumnat en trànsit

Hi ha un canvi de centre no notificat per la família, que cal resoldre amb la comunicació entre centres per assegurar el traspàs de l'historial corresponent. (Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, 2021, p. 10).

Alumnat il·localitzable

No és possible contactar amb la família i no es pot saber quina és la situació actual de l'alumne/a (possible canvi de població, de país, etc.). Poden ser casos de desescolarització, per la qual cosa cal una actuació específica, ja que el centre educatiu no té elements per actuar ni amb l'alumnat ni amb la seva família. En aquests casos, correspon a l'administració educativa decidir la situació escolar de l'alumne/a a efectes administratius per donar-lo de baixa si correspon, i a serveis socials o a altres agents externs els pertoca localitzar la família i, si és possible, intervenir-hi. (Consorci d'Educació de Barcelona, 2019, p. 28).

Èxit educatiu

Es concep l'èxit educatiu des de cinc perspectives: a) rendiment acadèmic, i la seva millora passa per fomentar que l'alumnat adquireixi adequadament els aprenentatges que pertoquin en cada etapa educativa i que promocióni acadèmicament fins a assolir, si és possible, nivells d'instrucció superiors; b) equitat educativa, tot promovent la igualtat d'oportunitats en l'accés i en l'aprofitament dels recursos educatius, evitant que l'origen social condicioni les trajectòries educatives dels individus i fomentant la cohesió social; c) adhesió educativa, tot afavorint una identificació i vinculació positiva dels individus amb l'àmbit educatiu i atorgant sentit a l'acte de formar-se; d) transició educativa, tot acompanyant els individus al llarg de la seva trajectòria formativa i consolidant la seva permanència i trànsit en el marc dels diversos sistemes educatius; e) impacte i retorn de la inversió en educació, tot garantint el desenvolupament integral dels individus i de les societats en el seu conjunt, promovent l'aprofitament del capital educatiu i estimulant que la població inverteixi en formar-se. (Albaigés, B. i Ferrer-Esteban, G., 2013, p. 17-23).

Fracàs escolar

Proporció de persones que no assoleixen el títol d'ESO. Per definició, l'AEP inclou la taxa de fracàs escolar. (Puig, M., 2015, p. 4-7).

No-escolarització

El fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui. (Consorci d'Educació de Barcelona, 2019, p. 12).

4.2 EXPERIÈNCIES CONSULTADES

- > Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat (2014). *Millora de l'escolaritat: prevenció i atenció a l'absentisme escolar*. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona.
- > Ajuntament de Manlleu (2017). *Pla de prevenció i atenció a l'absentisme i l'abandonament escolar de manlleu*. Informe encarregat per la Gerència de Serveis d'Educació de l'Àrea de Cultura, Educació i Esports de la Diputació de Barcelona i elaborat per Claudia Henao Agudelo per a l'Ajuntament de Manlleu
- > Ajuntament de Manresa (2010). *Protocol per a La prevenció i La intervenció en l'absentisme escolar A la comarca del Bages*. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Consell Comarcal del Bages.
- > Ajuntament de Sant Boi de Llobregat (2021). *Pla local de prevenció i atenció a l'absentisme escolar al municipi de Sant Boi de Llobregat*
- > Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet (2007). *Pla d'actuació sobre l'absentisme escolar*. Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya
- > Ajuntament de Vilanova i la Geltrú (2015). *Pla Local contra l'Absentisme Escolar*. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
- > Comissió d'Absentisme Escolar del Districte de Gràcia (2011-2015). *Pla d'actuació de la comissió d'absentisme escolar del districte de gràcia*.
- > Comissió del Pla Local. Ajuntament del Prat de Llobregat (2013). *Pla Local per a la Prevenció de l'Absentisme Escolar*. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
- > Consorci d'Educació de Barcelona (2019). *Pla integral de millora de l'escolarització i tractament de l'absentisme escolar de Barcelona*. Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona.
- > Escola Artur Martorell de Badalona (2016). *Pla d'Absentisme Escolar*.
- > Regidoria d'Ensenyament i Equip Bàsic d'Atenció Social Primària de Salou. (2011). *Pla de prevenció de l'absentisme escolar al municipi de Salou*. Ajuntament de Salou

4.3 BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

- > Ajuntament del Prat de Llobregat (2021). *Dades estadístiques de població en data 1 de gener de 2021*. https://www.elprat.cat/sites/default/files/dossierphelprat_2021.pdf
- > Albaigés, B. i Ferrer-Esteban, G. (2013). *Indicadors sobre l'èxit educatiu a Catalunya*. A: Martínez, M. i Albaigés, B. (dir.), *L'estat de l'educació a Catalunya*. Anuari (p. 17-23). Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- > Bronfenbrenner, U. (1987). *La ecología del desarrollo humano*. Paidós.
- > Cook, P. J., Dodge, K. A., Gifford, E. J. i Schulting, A. B. (2017). A new program to prevent primary school absenteeism: Results of a pilot study in five schools. *Children and Youth Services Review*, 82, 262-270.
- > Cousins, J. B. (2003). Utilization Effects of Participatory Evaluation. A: Kellaghan, T., Stufflebeam, D. L. i Wingate, L. (eds.). *International Handbook of Educational Evaluation*, 245-265. Dordrecht: Springer.
- > Davis, K. A., Allen-Milton, S. i Coats-Boydton, S. (2019). Making the case for results-based accountability as an intervention for chronic absenteeism in schools to improve attendance. *Race and Justice*, 9(1), 46-59.
- > Departament d'Educació. (2019) *Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme*. Generalitat de Catalunya.
- > Diputació de Barcelona (2019) *Absentisme i abandonament escolar: eines i estratègies per a la seva prevenció i reducció*. Oficina de Planificació Educativa, Gerència de Serveis d'Educació; Àrea de Cultura, Educació i Esports. https://www.diba.cat/documents/113226/1678694/D11_Absentisme.pdf/f64f9b32-a5e3-4e68-9818-07ce03c-432fc
- > Gifre, M. i Esteban-Guitart, M. (2012). Consideraciones educativas de la perspectiva ecológica de Urie Bronfenbrenner. *Contextos Educativos*, 15, 79-92.
- > González, S. (2020) *Són efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar? Què funciona en educació? Evidències per a la millora educativa*. Seminari web. Fundació Bofill. https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/9/y/1/k/h/c/x/m/y/que_funciona_17_absentisme_070520.pdf

- > Grup de Treball (2010). *Reflexions sobre l'absentisme escolar*. Grup de treball interprofessional i interzonal: Badalona Sud, Gornal-Bellvitge, Sant Cosme i Sant Damià i Sant Adrià de Besòs. <http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0019/6e315946-a1ff-41b3-b514-fc0b940eba58/reflexions-sobre-labsentisme-escolar.pdf>
- > Hannon, V., Thomas, L., Ward, S. i Beresford, T. (2019). *Local learning ecosystems: emerging models*. London: Innovation Unit.
- > Iglesias Vidal, E. i Esteban-Guitart, M. (2020). ¿Puede la personalización del aprendizaje de base comunitaria contribuir a la Educación Inclusiva? *Revista de Educación Inclusiva*, 13(2), 231-247.
- > *Informe Promociona*. Programa d'acompanyament per a l'èxit educatiu.
- > López-Rupérez, F. (2021). *La gobernanza en los sistemas educativos. Fundamentos y orientaciones*. Madrid: Narcea.
Ordenança de civisme i convivència ciutadana (2015). Ajuntament del Prat de Llobregat.
- > Planas, A.; Pineda, P.; Gil, E. i Sánchez, L. (2014). Participatory evaluation methodology for community plans and action. Three experiences of participatory evaluation in Catalunya, *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 24, 105-134. Doi: 10.7179/PSRI_2014.24.05
- > Puig, M. (2015). *Abandonament escolar prematur: més pull que push*. Anuari Fundació Jaume Bofill.
- > Ripoll, O.; Masip, M.; Vallvé, C. (2019). *Repensem els projectes educatius comunitaris, en clau 360*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- > Rodríguez, L. F. i Conchas, G. Q. (2009). Preventing truancy and dropout among urban middle school youth: Understanding community-based action from the student's perspective. *Education and Urban Society*, 41(2), 216-247.
- > Rossi, P. H., Lipsey, M. W. i Freeman, H. E. (2004). *Evaluation: A systematic approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- > Soler, P.; Iglesias, E.; Turon, N. i Casas, C. (2022). *Els casals d'estiu: una oportunitat 360. Guia per a la implementació municipal*. Barcelona: Educació 360. Fundació Jaume Bofill.
- > Tarabini, A., Jacovkis, J., Montes, A. i Llos, B. (2021). *L'abandonament escolar a la ciutat de Barcelona: un abordatge qualitatiu a les experiències i trajectòries escolars dels i les joves*. GEPS-UAB.
- > UNESCO (2022). *Reimaginem junts el nostre futur. Un nou contracte social per a l'educació*. París: UNESCO.

4.4 ANNEXOS

4.4.1. Annex 1. Anterior pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar (2013)

La feina presentada en aquest document està fonamentada en una trajectòria de treball prèvia al territori. Entre altres resultats i objectius aconseguits, els professionals del Prat de Llobregat van elaborar, l'any 2013, un pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar; va suposar la materialització d'un treball en xarxa que va permetre la seva continuació al llarg del temps.

En aquesta pàgina web de l'Ajuntament del Prat de Llobregat trobareu informació i accés al pla local mateix en format PDF:

<https://www.elprat.cat/educacio/acompanyament-lescolaritat/pla-local-la-prevencio-de-labsentisme-escolar>

4.4.2. Annex 2. Descripció del treball de les comissions locals

En les properes pàgines es relata el procés de treball que es va dur a terme en cadascuna de les 9 sessions de la comissió local d'absentisme tingudes entre maig de 2021 i juliol de 2022 dinamitzades pel Grup Liberi de la Universitat de Girona.

Comissió 1: Construir el punt de partida

12 de maig de 2021 (Format online)

Participants: Pilar Eslava, Antonio Garcia, Sònia Fernández, Joan Carles Navarro, Fina Rifà, Edgar Iglesias, Anna Planas, Mauro Moschetti, Mireia Esteban, Carme Montserrat, Josep Mª Felip, Xavier Blanch, Marta Montiel, Eva Palau, Mireia Mirasol, Lola Cortés, Marta Mañes, Jaume Curcoy, Josep M. Tixell, Rosalia Macia, Alex Serrano, Sara Abadia i Cristina Company.

Objectiu de la sessió: Conèixer els objectius del nou pla local així com les expectatives en relació amb el procés de les persones participants.

Breu descripció de la sessió: En aquesta primera sessió es va situar el context i els objectius de l'elaboració del nou pla local de prevenció de l'absentisme en clau comunitària, alhora que es van conèixer les expectatives que com a comissió local es tenien en relació amb el procés de treball que s'iniciava.

Tot seguit, es van exposar els fonaments en base als quals es desenvoluparia el procés, així com els elements d'altres experiències que es tindrien en compte.

Finalment, es va validar el contingut de l'enquesta de recollida d'informació qualitativa: «Qüestionari en línia per a la identificació d'accions preventives i de tractament en matèria d'absentisme».

Comissió 2: Conceptualització de l'absentisme escolar

14 de juliol de 2021 (en línea)

Participants: Joan Carles Navarro, Edgar Iglesias, Anna Planas, Mireia Esteban, Mauro Moschetti, Sònia Fernández, Toni Garcia, Jaume Curcoy, Marta Mañes, Josep Mª Felip, Lola Cb, Mireia Mirasol Obrador, Eva Palau, Fran Viedma, Marta Montiel, Fina Rifa, Arnau Garcia, Arnau Funes, Cristina Company i Alex Serrano.

Objectiu de la sessió: Establir un coneixement comú i compartit en relació amb l'absentisme i fer traspàs de les accions recollides en el qüestionari.

Breu descripció de la sessió: En aquesta sessió es va treballar en base a tres elements: el qüestionari, la conceptualització de l'absentisme i la generació de coneixement compartit. En primer lloc, es va fer un retorn de les respostes recollides al qüestionari fins aquell moment i algunes conclusions que se'n deriven. En segon lloc, es va generar una reflexió conjunta al voltant del que diu la documentació compartida prèviament sobre absentisme escolar. Alguns punts a destacar d'aquest debat són:

- > Absentisme com a signe que requereix un abordatge sistèmic que busqui les causes més profundes i, a partir del qual, l'objectiu sigui el retorn real de l'alumne al centre.
- > Té diverses categoritzacions que depenen molt del context.
- > No és només un cas de negligència parental sinó que també hi sol haver una problemàtica socioeconòmica/sociopolítica al darrere.
- > Com a aspectes a incorporar en el disseny d'actuacions, cal fer especial incidència en les transicions educatives, elaborar PAI, mesures d'acollida i tenir en compte la perspectiva de gènere com a actuacions diferencials a emprendre independentment del context.

En darrer lloc, es va realitzar una dinàmica per a la generació de coneixement entorn de les preguntes següents:

- > Les accions recollides, són representatives del que es fa al Prat de Llobregat en l'àmbit de l'absentisme? Hi ha buits o mancances?
- > Identifiquem aspectes divergents entre la revisió bibliogràfica i el que hem recollit?
- > Com podem recollir accions que treballin indirectament l'absentisme en clau comunitària? (prevenció, relació família-escola...)

Comissió 3: Accions en l'àmbit de l'absentisme

26 d'octubre de 2021

Participants: Toni Garcia, Joan Carles Navarro, Lara Morcillo, Edgar Iglesias, Mauro Moschetti, Anna Planas, Marta Montiel, Marta Mañes, Fran Viedma, Cristina Company, Arnau Garcia, Rosalia Macia, Josep M. Tixell, Lola Cortes, Mireia Mirasol, Jaume Curcoy i Josep Mª Felip.

Objectiu de la sessió: Fer un anàlisi del treball de camp quantitativa i reflexionar entorn de les accions recollides.

Breu descripció de la sessió: Aquesta sessió es va dedicar, d'una banda, a fer un retorn de les 51 respostes recollides (16 de centres de secundària, 10 de centres de primària i 13 més de l'àmbit socioeducatiu); es va repassar la tipologia, la periodicitat, la connexió, la coordinació i els col·lectius d'incidència de les accions. De l'altra, es va propiciar un debat per a la generació de coneixement a partir dels següents elements per a la discussió:

- > Què avaluem i per a què ens serveix?
- > Què trobem a faltar del que sabem que es fa? I d'allò que no es fa?
- > Quina és l'anàlisi dels objectius que fem?
- > Quina és l'anàlisi dels resultats transversals que es deriven d'aquesta recollida de dades?

També es va començar a definir i perfilar el treball de camp qualitatiu, i específicament quins tres àmbits guiarien l'estructura de les entrevistes: descriptiu, valoratiu i propositiu.

Comissió 4: Connexió

23 de novembre de 2021

Participants: Toni Garcia, Lara Morcillo, Edgar Iglesias, Mauro Moschetti, Marta Mañes i Jaume Curcoy, Cristina Company, Arnau Garcia, Lola Cortes, Mireia Mirasol, Josep Mª Felip, Fran Viedma i Sònia Fernandez.

Objectiu de la sessió: Retorn de l'estat de les accions de treball de camp i reflexió conjunta al voltant de la connexió.

Breu descripció de la sessió: Es va fer un primer retorn de l'estat actual de les accions del treball de camp qualitatiu així com de l'anàlisi dels instruments per a la recollida de dades, que es divideix en tres àmbits: descriptiu, valoratiu i propositiu. Seguidament, es va generar discussió i construcció de coneixement en tres subgrups, i després es van portar els debats al gran grup. Els tres debats estaven orientats en base als següents àmbits i preguntes:

GRUP 1: Connexions per concretar les estratègies a seguir en l'àmbit de l'absentisme.

- > Com construïm vincles positius?
- > Quina visió i estructura tenen els serveis?

GRUP 2: Connexions per compartir accions.

- > Quines accions generen connexions?

GRUP 3: Connexions per impulsar formacions multidisciplinàries de base comunitària.

- > Quines formacions interdisciplinàries es fan i quines trobem a faltar?
- > Com han de ser aquestes formacions i qui hi ha de participar?

Els elements comuns del debat conjunt es van centrar a donar resposta a la pregunta: Quins aspectes hem de valoritzar o enfortir?

Comissió 5: Avaluació

18 de gener de 2022 (en línia)

Participants: Toni Garcia, Edgar Iglesias, Marta Mañes, Cristina Company, Lola Cortes, Mireia Mirasol, Josep Mª Felip, Fran Viedma, Sònia Fernandez, Marta i David, Joan Carles Navarro.

Objectiu de la sessió: Fer traspàs dels elements inicials del treball de camp qualitatiu i generar debat entorn de l'avaluació.

Breu descripció de la sessió: Aquesta cinquena sessió es va dedicar a la devolució d'alguns elements de valor des de l'àmbit de l'avaluació entorn del treball de camp qualitatiu ja realitzat.

El debat es va centrar en l'anàlisi i construcció de coneixement entorn de l'avaluació en matèria d'absentisme i a partir de les següents qüestions:

- > Com conèixer el fenomen? Passar de la percepció a l'evidència i avaluar des del rigor.
- > Com ens comuniquem entre agents? Amb qui ho fem i a on? Passar d'allò individual a allò col·lectiu.
- > Què cal millorar (espais, instruments, etc.) per establir mecanismes d'avaluació més globals en matèria d'absentisme? Passar d'allò col·lectiu a allò comunitari.

Comissió 6: Resultats de l'àmbit qualitatiu

1 d'abril del 2022 (en línia)

Participants: Edgar Iglesias, Cristina Company, Lola Cortes, Mireia Mirasol, Josep Mª Felip, Fran Viedma, Sònia Fernandez, Joan Carles Navarro, Jaume Curcoy, Xavier Blanch, Marta Montiel i Eva Palau.

Objectiu de la sessió: Fer retorn dels resultats qualitatius del treball de camp i posar en comú la primera proposta d'índex del pla local.

Breu descripció de la sessió: Un cop realitzat el treball de camp qualitatiu a un total de 38 participants en 19 entrevistes, es van categoritzar els resultats en la següent estructura:

Priorització de resultats	1. Àmbit descriptiu	2. Àmbit valoratiu	3. Àmbit propositiu
a. Accions en matèria d'absentisme			
b. Centres educatius			
c. Treball dels i les professionals			
d. Recursos i serveis			
e. Famílies			
f. Comunitat			
g. Nou Pla Local			

L'objectiu d'aquesta sessió va ser precisament seleccionar i destacar quins d'aquests resultats eren els que el nou pla havia d'incloure. Això es va fer a partir d'una dinàmica de tres subgrups al voltant de les qüestions següents:

- > Dels àmbits valoratiu i propositiu, quins resultats consideres que són més rellevants?
- > D'aquests resultats triats, què pots fer des del teu context professional per avançar-hi, contribuir-hi, superar-ho, dinamitzar-ho, etc.?
- > D'aquests resultats triats, què necessites de la resta d'agents socioeducatius per avançar-hi, superar-ho, etc.? (especifica de qui)

També es va aprofitar la sessió per exposar i sotmetre a debat l'índex del document final que conformaria el nou pla local de prevenció de l'absentisme en clau comunitària.

Comissió 7: Presentació de les 16 mesures

17 de maig de 2022 (presencial)

Participants: Mireia Mirasol, Joan Carles Navarro, Cristina Company, Jaume Curcoy, Fran Viedma, Josep Mª Felip, Rosalia i Marta Montiel.

Objectiu de la sessió: Exposar la primera proposta de mesures per a la prevenció i abordatge de l'absentisme i sotmetre-la a debat.

Breu descripció de la sessió: A partir del treball de les sessions anteriors, l'equip Liberi va elaborar una proposta de 16 mesures en clau comunitària per a la prevenció i l'abordatge de l'absentisme, que es van sotmetre a ampliació, concreció i validació per part dels membres de la comissió local en subgrups. Es va veure la necessitat de tornar a portar certs debats al gran grup i, per aquest motiu, es van recollir les aportacions d'aquell dia i es van agendar dues sessions més de treball en gran grup per acabar de validar les mesures una a una.

Comissió 8 i 9: Validació de les mesures (I) i (II)

8 i 30 de juny de 2022 (presencial)

Participants: Edgar Iglesias, Lara Morcillo, Mireia Mirasol, Joan Carles Navarro, Cristina Company, Jaume Curcoy, Fran Viedma, Josep Mª Felip, Lola Cortés, Marta Montiel, Marta Mañas i Sonia Fernandez.

Objectiu de la sessió: Validar i tancar la proposta de mesures conjuntament i prendre decisions sobre el document final del pla local.

Breu descripció de la sessió: En la vuitena sessió es va presentar el treball fet en el document que esdevindrà el nou pla local, pel que fa als blocs contextuais i conceptuals, però es va dedicar la major part del temps a debatre una a una cada mesura per arribar a consens sobre el contingut, la justificació, la implementació i els participants. Va ser en aquesta sessió on va acabar decidint que les mesures finalment serien 15 en lloc de 16, ja que dues d'aquestes es podien fusionar en una de sola.

En la novena i darrera sessió de treball conjunt es va tancar la validació de les mesures. A partir d'aquí, l'equip Liberi va elaborar el document final que esdevé el present pla local.

4.4.3. Annex 3. Metodologia quantitativa: recull de les accions desenvolupades en l'àmbit de l'absentisme a partir de la informació dels qüestionaris

Al llarg de més de 6 mesos (entre juliol i novembre de 2021) es va obrir un procés de recollida d'accions en matèria d'absentisme a través de la plataforma MatchForm. Aquest qüestionari en línia era obert a tots els agents socioeducatius del Prat de Llobregat i se'n va fer difusió entre els membres mateixos de la comissió local per aconseguir el màxim nombre de respostes. En total es van recollir 51 accions que conformen la taula següent, que està dividida entre centres educatius de secundària (taronja), centres de primària (blau), àmbit socioeducatiu (verd) i altres no identificats (gris).

1	Institut El Prat de Llobregat i Saó	Projecte de prevenció de l'absentisme
2	Institut Baldiri Guilera	Baldiri Hort
3	Institut Baldiri Guilera	Projecte de diversificació curricular a 4t d'ESO
4	Institut Escola del Prat	Aplicació del programa de reducció de l'absentisme
5	Institut Escola Pepa Colomer	Entrecordes
6	Institut Estany de la Ricarda	Prevenció de l'absentisme escolar
7	Institut Ribera Baixa	Carta de compromís educatiu
8	Institut Ribera Baixa	Informació diària a les famílies sobre l'assistència de l'alumnat
9	Institut Ribera Baixa	Reunions del professorat a l'inici de curs
10	Institut Ribera Baixa	Acollida a l'inici de curs
11	Institut Ribera Baixa	Reunions en coordinació amb el tutor/a amb famílies d'alumnes absentistes
12	Institut Ribera Baixa	Reunions sobre absentisme de la comissió social
13	Institut Ribera Baixa	Reunions coordinacions tutors/es/tis
14	Institut Ribera Baixa	Acollida de l'alumnat i les famílies amb indicadors previs d'absentisme de primària
15	Institut Ribera Baixa	Devolució i anàlisi de la informació sobre absentisme de l'alumnat, per nivells
16	Institut Salvador Dalí	Comissió social mensual monogràfica sobre absentisme
17	CEE Can Rigol	Protocol per evitar l'absentisme al centre
18	Escola Galileo Galilei	Vinculació escola-família
19	Escola Hble. Josep Tarradellas	Protocol d'absentisme intern
20	Escola Jacint Verdaguer	Prevenció de l'absentisme escolar

21	Escola Jaume Balmes	Sortides escolars (gratuïtes)
22	Escola Joan Maragall	«Trucades ràpides»
23	Escola Mare de Déu del Carme	Seguiment tutorial intensiu
24	Escola Nostra Senyora del Mar - García Lorca	Registre i seguiment en línia de l'assistència al centre
25	Escola Ramon Llull	Participació de les famílies a l'escola
26	Escola La Seda	Control d'absentisme

27	Acció Social	Pla local d'absentisme
28	Associació SaóPrat	Projecte Bassa
29	Associació SaóPrat	Projecte pilot de prevenció de l'absentisme
30	Càritas Diocesana de Sant Feliu	Projecte La Brúixola
31	Càritas Diocesana de Sant Feliu	Reforç educatiu
32	EBAS Sant Cosme	Pla local d'absentisme
33	EBAS Sant Cosme	No hi ha una acció específica
34	Fundació Secretariado Gitano	Promociona
35	Lloro, Serveis de Joventut	Projecte d'intervenció socioeducativa amb joves al medi obert
36	Servei de Mediació Ciutadana i Comunitària i Reparadora	Mesura alternativa a la sanció per absentisme (MASA)
37	Acció Social	Pla local d'absentisme
38	SIS · Àncora (EDUVIC.SSCL)	Acompanyament i seguiment en el reforç de l'educació formal de les famílies cap als infants
39	SIS Passarel·la	Servei d'Intervenció Socioeducativa Passarel·la
40	SOAF	Tallers per a famílies i espai terapèutic

41	Institut	Projecte de diversificació curricular a 4t d'ESO
42	Institut	Programa d'apadrinament
43	Institut	Comissions d'absentisme a la comissió social
44	Institut	Acollida de l'alumnat i les famílies amb indicadors previs d'absentisme de primària
45	Escola/institut	Devolució i anàlisi de la informació sobre absentisme de l'alumnat, per nivells
46	Centre	Projectes artístics d'àmbit comunitari
47	Escola/institut	Projecte hort / rehabilitar espais del centre
48	Institut	Programa d'apadrinament
49	Escola/institut	Entrevistes amb famílies i alumnes
50	Escola/institut	Pla d'acció tutorial
51	Escola/institut	Protocol d'absentisme

4.4.4. Annex 4. Metodologia qualitativa: relació d'agents informants que han participat en la fase del treball de camp

A més del treball de camp quantitatiu, durant els mesos de desembre de 2021 i gener i febrer de 2022 es va realitzar un procés de treball de camp qualitatiu, majoritàriament presencial al territori, en què es van portar a terme 19 entrevistes a un total de 38 persones. En la taula següent s'especifica de quin servei i quin nombre de participants hi va haver en cada entrevista.

Nº Entrevista	Servei	Participants
1	Institut Ribera Baixa	TIS (1)
2	Institut Baldiri Guilera	TIS (1)
3	Serveis socials bàsics	Educador Barri Sant Cosme/educadora barri Ribera Baixa (2)
4	Associació SaóPrat	Coordinadora projectes joves / educadora Grup Bassa (2)
5	Serveis d'intervenció socioeducativa (SIS)	Educadora SIS Passarel·la (1)
6	Fundación Secretariado Gitano	Coordinador projectes educació (1)
7	Serveis Orientació i Acompanyament Famílies (SOAF)	Terapeuta familiar i coordinadora del programa (1)
8	Grup de joves (SaóPrat)	Joves del grup ESO-PFI (3)
9	Promotors escolars	Promotors escolars (2), coordinadora projecte promoció escolar (1) i cap de l'Àrea de Suport a la Promoció (1) de la Fundació Pere Closa
10	Medi obert	Coordinador educadors medi obert i educador medi obert (2)
11	Pla educatiu d'entorn de Sant Cosme	Orientadora formativa professional (1)
12	Comissió social Jaume Balmes	Directora centre educatiu, EAP, referent SSB, tècnica d'educació de l'Ajuntament, promotor escolar (5)
13	Grup de joves (SaóPrat)	Joves del grup de suport a l'èxit del català (4)
14	Famílies	Mare usuària SOAF amb filla absentista (1)
15	Jove	Jove exabsentista de l'INS Baldiri Guilera – Grup Perla (1)
16	Joves	Dos joves absentistes de l'INS Ribera Baixa (2)
17	Famílies	Grup de dones Sant Cosme, mares de joves absentistes esporàdics (4)
18	Institut Escola el Prat	Directora centre educatiu (1)
19	Escola Primària Joan Maragall	Directora centre educatiu (1)
	19 ENTREVISTES	38 PARTICIPANTS

4.4.5. Annex 5. Recursos del protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme del Departament d'Educació

En els últims anys, ha pres especial rellevància el treball en xarxa i comunitari per a l'abordatge de problemàtiques educatives. En aquest protocol del 2019, elaborat pel Departament d'Educació, es va voler sintetitzar i recollir la feina feta i els recursos existents. És una eina útil per a tots els i les professionals que treballen amb infants i joves. En aquest annex s'ha volgut fer referència i destacar alguns dels punts que es mencionen en el protocol com a recursos que poden servir per a la posada en pràctica de les mesures.

Podeu consultar el protocol complet en aquest enllaç:

<https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/absentisme/>

Eines i recursos extrets del protocol:

- A** **Aplicació informàtica Escola i Família, amb orientacions i recursos diversos per treballar amb alumnat i famílies (p. 24, 26, 27, 28 i 52)**
Accés a través de l'aplicació ATRI
- B** **Recursos per a l'atenció educativa a l'alumnat (p. 34)**
Per tal de donar respostes ajustades a les necessitats de cada alumne, els centres poden impulsar actuacions com ara:
 - > Elaborar projectes educatius per a tot l'alumnat: capítol II del document «De la escola inclusiva al sistema inclusiu»
 - > Fomentar la tutoria individualitzada per conèixer millor l'alumne i que d'aquesta manera el tutor i tot l'equip docent puguin ajudar-lo a desenvolupar i potenciar les seves capacitats i acompanyar-lo en el seu desenvolupament acadèmic i personal. En els documents per a l'organització i la gestió dels centres, els centres educatius poden trobar orientacions sobre Orientació educativa i acció tutorial a l'ESO. Concretament, es parla de tutoria individualitzada com a eina de centre per potenciar l'acompanyament i l'orientació dels alumnes.
 - > Promocionar l'avaluació inicial per tal de recollir informació respecte al punt de partida dels alumnes, la qual cosa orientarà la planificació del procés d'ensenyament aprenentatge. En els casos que arribi al centre alumnat nouvingut i que no entengui la llengua catalana, el Departament d'Educació ofereix als centres orientacions i models per fer l'avaluació inicial d'alumnat nouvingut que prové d'altres sistemes educatius.

- > Elaborar respostes ajustades tenint en compte les necessitats de suport educatiu de l'alumnat detectades en les avaluacions inicials.
- > Elaborar, en els casos que sigui necessari, un pla de suport individualitzat que reculli les valoracions i la presa de decisions dels equips docents –amb la participació de la família i de l'alumne– sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars. En l'apartat Atenció educativa a l'alumnat de la XTEC, del Departament d'Educació, s'hi destaquen els continguts i el procediment per a l'elaboració d'un pla de suport individualitzat.
- > Recollir, en el procés de traspàs entre educació primària i secundària, informació sobre les necessitats detectades i les respostes donades durant l'educació primària per treballar sobre els riscos i garantir la continuïtat de les actuacions. En els documents per a l'organització i la gestió dels centres, els centres educatius poden trobar orientacions per a dur a terme la coordinació entre l'educació primària i l'educació secundària obligatòria.
- > Relacionar els continguts curriculars de les diferents àrees al voltant de projectes multidisciplinaris i propers a l'alumnat que possibilitin construir un coneixement significatiu i aplicable al voltant d'un centre d'interès.
- > Elaborar programacions multinivell d'aula que permetin que tot el grup classe treballi el mateix tema, però que es disposi de materials amb diferents nivells de dificultat.
- > Fomentar l'aprenentatge servei (APS) com a metodologia que permet posar en pràctica en situacions reals allò que s'aprèn, amb l'objectiu de millorar l'entorn, alhora que es consoliden els aprenentatges.
- > Millorar les expectatives del professorat respecte a les possibilitats d'èxit de l'alumnat tenint en compte que allò que el professorat espera de l'alumnat pot ser determinant per a la seva autoestima i èxit educatiu. La Fundació Bofill ha elaborat un document que pot facilitar la reflexió: Com millorar les expectatives d'èxit de l'alumnat? / Education policy shape students' ambi-tions OCDE.

C

Recursos per a la reincorporació de l'alumnat absentista (p. 36)

Davant d'aquestes situacions, els centres educatius poden proposar accions com ara:

- > Tenir en compte les orientacions del document Mesures d'acollida per a l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absència continuat, elaborat pel Departament d'Educació.
- > Concretar, en el pla d'acollida del centre, actuacions específiques destinades a la reincorporació al centre de l'alumnat absentista, com ara: planificar el retorn de l'alumne després de la seva absència pel tutor o persona de referència, valorar les causes de la situació d'absentisme per incidir-hi i evitar-les, si és possible, disposar de materials amb continguts curriculars específics per, o bé donar continuïtat a les activitats a l'aula que s'han realitzat en la seva absència, o bé per fer-ne d'específiques del seu procés d'aprenentatge.

- > Elaborar un itinerari específic i/o un pla individualitzat que permeti fer un seguiment individualitzat de l'alumne per garantir al màxim la seva integració al centre.
- > Emprar els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per establir els compromisos que adquireixen el tutor o tutora, l'alumne que es reincorpora al centre i la seva família, després d'un període d'absentisme, per tal de reconduir la situació.
- > Organitzar i estructurar les sessions amb diversitat d'activitats que s'ajustin més a les característiques de l'alumne, considerant que sovint aquest alumnat té dificultats per mantenir l'atenció.
- > Possibilitar la intervenció de dos docents a l'aula que col·laborin per facilitar l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat, més específicament de l'alumnat que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme. El Departament d'Educació ofereix, en l'apartat Estratègies metodològiques de la XTEC, orientacions perquè treballin dos mestres a l'aula, una estratègia que pretén atendre i augmentar el suport a tots els alumnes, adequant la programació i la intervenció per garantir una atenció més individualitzada.
- > Promoure la tutoria entre iguals per tal d'establir una relació cooperativa entre les parelles d'alumnes, amb l'ajuda del professorat, per facilitar la integració dels alumnes absentistes que tornen a l'aula.
- > Impulsar programes d'alumnes referents, padrins i padrines, alumnes guia, tutories entre iguals, etc., amb què els companys i companyes poden jugar un paper clau en el procés d'acollida.
- > Tenir en compte les orientacions incloses en el tema «L'acollida», de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del projectes de convivència que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres educatius.

D

Indicacions per a la comunicació amb l'alumne i la família (p. 47)

En els casos d'absentisme lleu, el tutor o tutora proposarà a l'equip docent les accions a realitzar per reconduir la situació, dins del marc de l'acció tutorial i d'acord amb les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC), i ho comunicarà a l'alumne i a la seva família.

Entre les accions a dur a terme amb l'alumne, cal destacar:

- > Informar-lo que es comunicarà a la seva família la situació d'absentisme lleu que s'ha produït.
- > Comunicar-li les mesures que el tutor ha proposat i que l'equip docent implementarà en aplicació de les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) establertes.
- > Citar-lo a una entrevista de seguiment per comprovar el compliment de les mesures i l'evolució del cas.

Entre les informacions que es donaran a la família, cal destacar:

- > Notificar la situació d'absentisme lleu que s'ha produït.
- > Recordar l'obligació que té de vetllar per la correcta escolarització dels seus fills.
- > Comunicar les mesures que el tutor ha proposat i que l'equip docent implementarà en aplicació de les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) establertes.

En el cas que la situació d'absentisme no es reconduïxi, caldrà convocar l'alumne a una entrevista personal per tal de determinar els factors que estan provocant aquesta situació. De la mateixa manera, es convocarà la família a mantenir una entrevista presencial per tal de cercar la col·laboració i els compromisos oportuns (vegeu [Entrevista amb la família](#)).

E

Indicacions per a les entrevistes amb alumnes i família (p. 49-51)

L'entrevista amb l'alumne té com a finalitat analitzar quina és la seva situació actual i detectar els factors de risc que estan afavorint la situació d'absentisme, per tal d'ajustar les intervencions de la manera més adequada possible, evitar l'escalada d'absentisme i reconduir la situació.

Algunes consideracions generals per realitzar l'entrevista amb l'alumne són:

- > Crear un clima de confiança i de respecte que faciliti la comunicació.
- > Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- > Informar, en el marc de les NOFC, de l'obligació de l'assistència al centre educatiu.
- > Oferir informació objectiva, realista i contrastada de la situació d'absentisme que s'ha produït.
- > Fer que l'alumne es senti partícip de la situació creada i de la seva solució.
- > Actuar amb honestat amb el jove, informant-lo que es trametrà la informació a la família.

Quan es detecta un cas d'absentisme moderat o bé quan no s'ha resolt una situació d'absentisme lleu, és imprescindible contactar i realitzar una entrevista amb el pare, mare o tutor o tutora legal per comunicar-los la situació, contrastar la informació aportada per l'alumne i determinar les causes que estiguin incidint en la situació d'absentisme que s'està produint.

Algunes consideracions generals per realitzar l'entrevista amb la família

Un dels objectius de la realització de l'entrevista amb la família, a més de constatar quins factors de risc estan incidint en el procés d'absentisme, és cercar la seva col·laboració per tal de reconduir el cas i evitar qualsevol possibilitat d'escalada.

Amb aquest objectiu és important:

- > Crear un clima de confiança i de respecte que faciliti la comunicació.
- > Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- > Fer una presentació clara de la situació, amb una comunicació calmada.
- > Utilitzar les eines de comunicació adequades (empatia, assertivitat, missatges en primera persona, etc.), tenint en compte la importància del llenguatge no verbal (els gestos, les mirades, el to i el volum de la veu) per notificar els fets sense minimitzar ni sobredimensionar la situació que s'ha produït.
- > Transmetre confiança en el fet que la situació d'absentisme es pot revertir.

En funció de cada cas, es valorarà la participació del professional de l'EAP en l'entrevista. El Departament d'Educació posa a l'abast dels centres l'aplicació informàtica Escola i Família, amb orientacions i recursos per promoure la implicació de les famílies en el procés escolar i educatiu dels seus fills, i la participació en els centres. Entre les línies d'intervenció que s'hi desenvolupen, s'hi troben les d'informació i comunicació, en què s'aporten eines i instruments per facilitar la comunicació i realitzar les entrevistes amb les famílies.

Continguts de l'entrevista

Per tal de contrastar amb la família la informació recollida en l'entrevista prèvia amb l'alumne i conèixer en profunditat el cas d'absentisme que estiguem analitzant, cal incidir en els aspectes següents:

- 1.** Notificar la situació d'absentisme que s'ha produït (amb informació objectiva, realista i contrastada) i explicar que s'ha donat un incompliment de les normes d'organització i funcionament del centre.
- 2.** Recordar a les famílies l'obligació de vetllar per l'escolarització correcta dels fills i garantir l'assistència diària al centre escolar.
- 3.** Explicar que l'escola i la família tenen un mateix objectiu, «l'èxit educatiu dels seus fills», i plantejar una col·laboració i un compromís mutu. Contrastar la informació de què es disposa: demanar-los què els han explicat els seus fills i filles i comunicar la informació obtinguda durant l'entrevista que hi ha mantingut el tutor o tutora.
- 4.** Preguntar a la família quina és la seva opinió sobre la situació que s'ha produït i sobre les expectatives escolars vers els fills.
- 5.** Completar, durant l'entrevista, una graella d'observació que permeti una anàlisi posterior dels factors de risc que estan afavorint la situació d'absentisme.

6. Destacar l'oportunitat de poder abordar la situació d'absentisme coordinadament amb la família. En aquest sentit, és bo informar sobre els avantatges que proporciona la carta de compromís educatiu i, en concret, els continguts específics addicionals que tutor, família i alumne (en el cas de cicle superior d'educació primària i educació secundària) signen conjuntament, i on quedaran recollides les actuacions a realitzar conjuntament i els compromisos presos per revertir la situació d'absentisme.

7. Informar la família que, un cop valorada la situació amb l'equip docent, se'ls citarà per acordar les intervencions que conjuntament centre i família haurien de realitzar per revertir la situació i signar el compromís mutu en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu.

Davant els casos d'absentisme moderat o d'absentisme lleu no resolts, el tutor, un cop realitzada la valoració de l'equip docent per acordar les accions que es duran a terme com a conseqüència de la situació d'absentisme, es reunirà amb la família amb els següents objectius:

- > Informar de les mesures proposades per l'equip docent.
- > Cercar la col·laboració de la família per treballar coordinament amb el centre i establir els mecanismes que permetin reconduir la situació.
- > Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu els compromisos que la família i el centre s'avenen a adquirir en relació amb les mesures proposades, i el seguiment que es durà a terme.
- > Signar, la família, el tutor i l'alumne en el cas d'educació secundària i, si escau, cicle superior d'educació primària, els compromisos específics addicionals de la carta de compromís per tal de formalitzar la coresponsabilitat entre ambdues parts i facilitar una acció coherent i coordinada.

F

Definició i composició de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari i valoració i intervenció en casos d'absentisme (p. 73 i 79)

Les comissions d'absentisme d'àmbit comunitari es defineixen com a espais de treball i coordinació constituïdes en les diferents zones d'escolaritat per detectar necessitats i adoptar les mesures necessàries davant les situacions d'absentisme. Els centres educatius derivaran a la **comissió d'absentisme d'àmbit comunitari** els casos d'absentisme moderat no resolt i els casos d'absentisme greu. Les principals funcions de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari són:

- > Detectar els factors de risc a la zona pel que fa a l'absentisme
- > Dissenyar actuacions de prevenció a partir dels factors de risc
- > Valorar i fer propostes d'intervenció dels casos detectats
- > Coordinar les actuacions dels diferents agents del territori implicats
- > Valorar les actuacions desenvolupades i elaborar propostes de millora

Formaran part d'aquesta comissió:

- > La Inspecció d'Educació, que actuarà com a president
- > El representant de l'ajuntament o del Consorci d'Educació
- > Els directors i directores dels centres educatius
- > L'equip d'assessorament i orientació psicopedagògic (EAP)
- > Altres professionals de l'entorn que es consideri rellevant que hi participin

Valoració i intervenció

Davant la derivació, per part dels centres educatius o altres agents de l'entorn, d'un cas d'absentisme moderat no resolt, o bé davant d'un cas d'absentisme greu, la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari pot realitzar les tasques següents per tal de valorar el cas i assessorar sobre la intervenció que es podria dur a terme:

- > Compilació d'informació a partir de l'informe rebut per part del centre educatiu
- > Anàlisi i valoració de les actuacions i derivacions que s'han realitzat
- > Determinació de quines són les necessitats de l'alumne absentista (factors de risc que hi han intervingut)
- > Redacció de l'informe de valoració de la situació i propostes d'actuació
- > Coordinació de les actuacions que realitzaran els diferents professionals que intervindran en la gestió del cas
- > Seguiment de les mesures proposades en l'informe de valoració i intervenció de la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari

4.4.6. Annex 6. Marc legislatiu actual

> **Codi Civil (Reial decret de 24 de juliol de 1889)**

L'article 154 especifica que la pàtria potestat s'exerceix sempre en interès dels fills i amb respecte als seus drets, i inclou els deures de vetllar per ells, alimentar-los, educar-los i procurar-los una formació integral.

> **Declaració Universal dels Drets Humans (1948)**

Estableix que tothom té dret a l'educació i que l'educació ha de ser gratuïta, almenys en tot allò relatiu a la instrucció elemental i fonamental, i fa constar l'obligatorietat de la instrucció elemental (article 26.1).

> **Declaració Universal dels Drets de l'Infant (1959)**

El principi número 7 indica que l'infant té dret a rebre educació i que l'educació ha de ser gratuïta, almenys en l'etapa elemental.

> **Constitució espanyola (1978)**

Estableix que tothom té dret a l'educació (CE art. 27.1.) i que l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït (CE art. 27.4).

> **Carta Europea dels Drets del Nen (1992)**

La Carta Europea dels Drets del Nen, aprovada pel Parlament Europeu en la Resolució A3-0172/92, inclou el dret a l'educació com un dret fonamental de la infància.

> **Llei 50/1981, de 30 de desembre, per la qual es regula l'Estatut orgànic del ministeri fiscal**

Determina que correspon al ministeri fiscal intervenir en els processos civils quan hi ha hagut compromès l'interès social de persones menors.

> **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de las bases de règim local**

Especifica que el municipi exercirà competències pròpies en certes matèries com per exemple participar en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria.

> **Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació (LODE)**

Estableix que és deure dels pares, com a primers responsables de l'educació dels seus fills, adoptar les mesures necessàries perquè cursin els ensenyaments obligatoris i assisteixin regularment a classe (art. 4.2.a LODE).

> **Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal**

Especifica penes de presó per incompliment dels deures legals d'assistència inherents a la pàtria potestat, tutela, guarda o acolliment familiar dels descendents.

- > **Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor**
Estableix com a principi general que l'interès superior del menor prevaldrà sobre qualsevol altre interès legítim que pogués concórrer i totes les mesures que s'adoptin a l'empara d'aquesta llei hauran de tenir un caràcter educatiu.
- > **Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors**
L'article 6 especifica la intervenció del ministeri fiscal en els processos penals on hi hagi persones menors involucrades.
- > **Decret 84/2002, de 5 de febrer, de constitució del Consorci d'Educació de Barcelona**
Defineix que una de les funcions del consorci és la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria.
- > **Llei orgànica 2/2006, d'Educació (LOE)**
Organitza el sistema educatiu en etapes i nivells d'ensenyaments, i en fixa els currículums mínims, estableix que l'educació primària i l'educació secundària obligatòria constitueixen l'educació bàsica (art. 3.3. LOE), que és obligatòria i gratuïta per a tothom (art. 4.1. LOE).
- > **Estatut d'Autonomia (2006)**
Decret 306/2006, de 20 de juliol, pel qual es dona publicitat a la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Estableix els drets i deures en l'àmbit de l'educació (art. 21).
- > **Pacte Nacional per l'Educació (2006)**
És un acord signat per 21 entitats de la comunitat educativa de Catalunya amb el Govern de la Generalitat i va acompanyat d'una memòria econòmica pluriennal (2006-2009) per al compliment d'acords en matèria d'avaluació, responsabilitat, planificació, finançament i gestió.
- > **Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'Educació (LEC)**
Estableix que l'assistència dels alumnes de tots els nivells educatius al centre és obligatòria (art. 22.1.a) i les indicacions que s'estableixen tenen en compte que, en l'exercici de les seves funcions en el marc de l'ordenament, el director del centre públic és autoritat competent per defensar l'interès superior de l'infant, tal com estableix l'article 142.9 de la Llei 12/2009, de 3 d'agost, d'Educació. Així mateix, en el document es tenen en compte les responsabilitats que assumeixen els centres de titularitat privada i, directament, la persona titular, pel fet d'escolaritzar menors.

> **A Catalunya, la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, 14/2010, de 27 de maig**

Estableix que els infants i adolescents tenen dret a rebre el màxim nivell d'educació possible des de llur naixement. En tot cas, els poders públics han de garantir que qualsevol infant o adolescent rep l'educació establerta com a obligatòria legalment (art. 13.1.). Tots els professionals, especialment els professionals de la salut, dels serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement d'una situació de risc en què es troba un infant o adolescent (art. 100.3). Es consideren situacions de risc la manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandonament escolar (art. 102.2.e.).

> **Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius (DAC)**

Estableix el contingut de les normes d'organització i funcionament dels centres (NOFC) (art. 19 DAC).

> **Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya**

Especifica les competències i actuacions de la DGAIA (Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència) com a òrgan administratiu competent per incoar i resoldre procediments sancionadors en les infraccions especificades a la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, 14/2010, de 27 de maig.

> **Ordre ENS/293/2015, de 18 de setembre, de creació del Registre d'alumnes i del fitxer de dades de caràcter personal associat**

La gestió del registre comprèn les funcions de cessió de dades a les diferents administracions i ajuntaments amb competències.

> **Pla integral del Poble Gitano a Catalunya 2017-2020**

El pla és la continuïtat de plans anteriors i està centrat en el desenvolupament de mesures destinades a millorar la situació social del poble gitano, la contextualització de les polítiques públiques, la consonància amb els resultats de recerques d'impacte i la implicació del poble gitano en el procés d'elaboració i avaluació.

> **Decret 11/2021, de 16 de febrer, de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya**

S'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres que conformen el Servei d'Educació de Catalunya en els ensenyaments de segon cicle d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i batxillerat, així com els criteris i el procediment per a la programació de l'oferta educativa en aquests centres i ensenyaments.

> **Decret 12/2021, de 2 de març, de la Inspecció d'Educació**

Regula la Inspecció d'Educació al Departament d'Educació. Correspon a la Inspecció d'Educació contribuir a la millora contínua de la qualitat general del sistema i de la prestació del servei educatiu a través de l'avaluació i l'assessorament com a funcions clau.

4.4.7. Annex 7. Recursos per a la posada en pràctica de mesures

Cas Absentisme germans Primària – Secundària

El Juan i el José són dos germans que viuen al Prat de Llobregat. El Juan és el gran. Aquest any està fent 2n d'ESO a l'institut i no li està anant tan bé com el curs passat. A 1r d'ESO s'ho va prendre molt seriosament i va aprendre molt! Li agraden molt les socials, sobretot la part d'història i el professor li va dir que «feia aportacions molt interessants». No es va posar malalt ni un sol dia, només va faltar perquè el seu avi va estar a l'hospital uns dies. El José és el petit, però ara ja no és el petit de la família! Aquest curs està fent 6è i, tot i que ho està aprovant tot, no acaba de tenir la colla d'amics que havia tingut en cursos anteriors. Recorda molt quan era el capità de l'equip de futbol del pati. És molt bon esportista i sempre havia fet alguna extraescolar d'esport, fins que el seu pare li va dir que ja no la podien pagar.

El Juan i el José han tingut uns anys moguts. Fa 5 anys els seus pares es van separar. Després d'uns mesos d'estira-i-arronsa entre els pares, que acabaven moltes vegades amb ells dormint a casa dels avis, la mare se'ls emporta a viure a Ulldecona. Allà el Juan fa 5è de primària i el José 2n de primària. De l'escolarització a Ulldecona, consta que van faltar entre un i dos dies la setmana per causes injustificades. Aquesta situació es manté un any, fins que el pare obre una botiga de queviures al barri i té una nova parella. Quan acaba el curs els germans passen l'estiu amb el pare i ja no retornen amb la mare, a qui seguiran veient de tant en tant. Fa 6 mesos, el pare i la seva parella, que està embarassada de 7 mesos, decideixen agafar un bar i llogar una casa on actualment conviu la parella, els nois i la seva l'àvia. La casa és petita, però van fent. L'arribada del petit complicarà la convivència.

Som a mitjan febrer i el Juan fa uns dies que no va a l'institut. La tutora ha trucat diverses vegades a la família però no els localitza. Ho intenta per última vegada abans d'exposar-ho a la reunió de tutors: la família contesta i li comenta que han estat malalts, que demà hi anirà. L'endemà el Juan arriba a la tercera hora, mig adormit, i s'incorpora a la classe de matemàtiques. El primer que li diu la professora és «¡Hombre! ¡El desaparecido! No sé si entenderàs massa el que estem fent, després de quatre dies.» Quan acaba la classe la tutora s'està esperant a la porta i el seu missatge és ben diferent «Hola, Juan! Com estàs? T'hem trobat molt a faltar aquests dies. Que bé retrobar-te!» El Juan es mira la tutora i somriu, tot i que li costa. De cop, li diu: «¿Puedo hablar contigo?» La tutora se'l mira, està a punt de plorar. Quan ja són tots dos a la sala de tutoria, el noi, molt seriós, diu: «No estábamos enfermos, profe. Me cuesta mucho venir a clase porque no me puedo levantar por las mañanas.» «Per què?» Abaixant la mirada, diu: «Mi hermano y yo nos ocupamos de cerrar el bar de mi padre.»

El José torna a l'escola després d'una setmana. Des de l'escola ja havien trucat diverses vegades a casa. A la porta també havien preguntat als tiets del nen per la seva

situació, però no en sabien res. Avui ha entrat tot sol, però esperen que a la sortida puguin parlar amb el seu pare. La tutora de 6è rep el José i el posa al dia del que han fet. És un noi amb molta capacitat, sempre s'escolta la tutora perquè veu que l'intenta ajudar. Avui toca començar el projecte dels planetes. Al José li agraden molt els principis. I manar, també li agrada manar. La tutora ho sap, i avui l'ha posat de coordinador del grup amb la Clara, la María i el Toni. Fan bon equip de treball. Però quan comencen a treballar, la María li diu al José: «Sí, ara treballes molt, però demà ja no vindràs!» El José es queda callat, no sap què fer ni què dir. Només pensa: «A mi m'agrada venir, però em costa molt venir després del bar.» El José continua treballant, però a l'hora del pati la María insisteix: «No hauries d'haver estat tu, el coordinador.» El José, que feia karate fa un parell d'anys, no sap per què, però li surt de donar-li un cop de peu a la María. No ho volia fer, s'ha enrabiat. Les mestres del pati van corrents a veure què ha passat. «El que has fet és molt greu.»

Després d'aquest dia el Juan i el José tornen a faltar.

Qüestions

- > Quins elements cal tenir en compte per abordar aquest cas?
- > Quins agents educatius i socials hi estant implicats? Quins agents hi haurien d'estar implicats?
- > Quines mesures caldria aplicar per abordar aquest cas?

